

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Samira Kousha

Död från ovan

– En analys av USA:s rättfärdiganden för drönarkriget i Pakistan sedan år 2001

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Markus Gunneflo

Termin för examen: HT 2014

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte och frågeställningar	6
1.3 Metod	7
1.4 Forskningsläge	8
1.5 Material	8
1.6 Disposition	9
2 RÄTTSLIG ÖVERBLICK	10
2.1 Målinriktat dödande	10
2.2 Pakistan	12
2.2.1 Väpnad konflikt	14
2.2.2 Samtycke	15
2.3 Rätten till självförsvar	16
3 USA:S DRÖNARKRIG I PAKISTAN	21
3.1 Drönare	21
3.2 USA:s drönarprogram i Pakistan	22
3.2.1 Olika uppfattningar om USA:s drönarprogram i Pakistan	24
4 USA:S RÄTTFÄRDIGANDEN	29
4.1 ”Allmän och pågående självförsvarsrätt”	29
4.2 ”Dödligt våld före en juridisk process”	34
4.3 ”Drönarattacker överensstämmer med humanitärrättsliga principer”	36
4.4 ”Ingen geografisk begränsning av konflikten”	40
5 AVSLUTNING	45
5.1 Slutsatser	45
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	49

Summary

After the terrorist attacks of 11 September, 2001, the U.S. adopted a policy that allowed the U.S. President to use all necessary and appropriate force to avoid and prevent future terrorist attacks. One way they have accomplished this has been by the use of unmanned aerial vehicles (UAVs), commonly referred to as *drones*. Since 2004 the U.S. has used drones equipped with missiles to fight Al-Qaeda, the Taliban movement and similar forces in Pakistan in response to the terrorist attacks of 11 September. The U.S. drone program has been criticized for being in breach of international law and particularly the principle of a state's right to self-defense (*jus ad bellum*) and the laws of war (*jus in bello*).

The scale and intensity of drone strikes have increased in Pakistan during President Barack Obama's presidency. It has been questioned whether the U.S. is actually involved in an armed conflict in Pakistan and with the groups that were involved in the terrorist attacks of 11 September. It has also been discussed whether the non-international armed conflict in Afghanistan has spread across the Pakistani border. In order to wipe out Al-Qaeda leaders and similar forces in this conflict, the U.S. has with the help of the CIA conducted a secret strategy in which suspected individuals that show a similar behavior as terrorists will be subject to a targeted killing. What complicates the assessment of these drone strikes is that they have been conducted with Pakistan's tacit consent and that Pakistan has provided American military bases on Pakistani territory for the implementation of the U.S. drone strikes.

In pace with technological developments, legal issues arise regarding whether or not the use of armed drones is consistent with international law. The purpose and approach of this thesis has been to investigate how the U.S. justifies its drone strikes in Pakistan and if these justifications are in accordance with international law. This thesis has focused on four different statements by American officials that all justify the U.S. drone strikes in Pakistan. These four justifications have redefined international law by *inter alia* invoking a global war on terrorism. This thesis concludes that the U.S. has extended the principle of the right to self-defense in Article 51 of the UN Charter, and that it is doubtful whether or not the U.S. is participating in an armed conflict in Pakistan.

Sammanfattning

Efter terroristattentaten den 11 september 2001 antog USA en policy som tillät USA:s president att använda allt nödvändigt och lämpligt våld för att undvika och förebygga framtida terroristattentat. Ett sätt att genomföra detta har varit med hjälp av obemannade flygfarkoster (UAVs) som vanligtvis benämns som *drönare*. Sedan år 2004 har USA använt drönare utrustade med missiler för att bekämpa Al-Qaida, Talibanrörelsen och liknande styrkor i Pakistan som en respons till terroristattentaten den 11 september. USA:s drönarprogram har kritiserats för att ha stridit mot internationell rätt och främst principen om en stats rätt till självförsvar (*jus ad bellum*) och krigets lagar (*jus in bello*).

Under president Barack Obamas presidentskap har omfattningen och intensiteten av drönarattacker ökat i Pakistan. Det har ifrågasatts om USA verkligen deltar i en väpnad konflikt i Pakistan och med de grupper som var delaktiga i terroristattentaten den 11 september. Det har även diskuterats om den icke-internationella väpnade konflikten i Afghanistan har spridit sig över gränsen till Pakistan. För att utplåna Al-Qaida ledare och liknande styrkor i denna konflikt har USA med hjälp av CIA bedrivit en hemlig strategi där misstänkta individer som uppvisar ett liknande beteende som terrorister blir föremål för målinriktat dödande. Vad som försvårar bedömningen av dessa drönarattacker är att de har genomförts med Pakistans underförstådda samtycke och att Pakistan har tillhandahållit amerikanska militärbaser på pakistanskt territorium för genomförandet av amerikanska drönarattacker.

I takt med den teknologiska utvecklingen uppstår det rättsliga frågor angående huruvida användningen av beväpnade drönare är förenligt med internationell rätt. Uppsatsens syfte och utgångspunkt har varit att undersöka hur USA rättfärdigar sina drönarattacker i Pakistan och om dessa rättfärdiganden överensstämmer med internationell rätt. Uppsatsen har fokuserat på fyra olika uttalanden från amerikanska tjänstemän som alla rättfärdigar USA:s drönarattacker i Pakistan. Dessa fyra rättfärdiganden har utvidgat internationell rätt genom att bland annat åberopa ett globalt krig mot terrorismen. Slutsatsen av denna uppsats är att USA dels har utvidgat principen om rätten till självförsvar i artikel 51 FN-stadgan, dels att det är tveksamt huruvida USA deltar i en väpnad konflikt i Pakistan.

Förord

Nu har jag äntligen kommit i mål. Jag är nu färdig jurist.

Jag vill rikta ett stort tack till min kära familj för deras stöd under mina studier i Lund. Jag vill även rikta ett stort tack till min handledare Markus Gunneflo för hans goda synpunkter och diskussioner under uppsatsens gång.

Jag hoppas att läsaren av denna uppsats finner ämnet lika spännande och intressant som jag gör.

Lund den 5 januari 2015.

Samira Kousha

Förkortningar

11 september	Terroristattentaten mot USA den 11 september 2001 på World Trade Center och Pentagon
AUMF	Authorization for Use of Military Force
CIA	Central Intelligence Agency
FATA	Federally Administered Tribal Areas, ett område i nordvästra Pakistan vid gränsen till Afghanistan som kallas för Waziristan
FN	Förenta Nationerna
FN-stadgan	Förenta Nationernas stadga
ICJ	Internationella domstolen i Haag
ICCPR	International Covenant on Civil and Political Rights
ICTY	Internationella krigsförbrytartribunalen för det forna Jugoslavien
IHL	Internationell humanitär rätt
MR	Mänskliga rättigheter
RPA	Remotely Piloted Aircraft
UAS	Unmanned Aircraft System
UAVs	Unmanned Aerial Vehicles
USA	Amerikas förenta stater

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I augusti år 2009 stod Baitullah Mehsud, ledare av Talibanrörelsen i Pakistan, på sin svärfars tak i södra Waziristan i Pakistan tillsammans med sin familj. Mehsud var sjuk i diabetes och fick dropp mot sin sjukdom på taket. Mehsud och hans familj var ovetandes om att en obemannad flygfarkost, vanligtvis benämnd drönare, som drevs av amerikanska Central Intelligence Agency (hädanefter CIA) befann sig uppe i luften. Drönaren avfyrade två Hellfire missiler och dödade Mehsud och hans familj. Totalt dödades 11 personer i attacken.¹ Det tog över ett år och 16 missilattacker för CIA att döda Mehsud och för att åstadkomma detta miste över 200-300 människor livet.² Händelsen som kan betecknas som ett *targeted killing* (hädanefter målinriktat dödande) är inte på något sätt unik eftersom liknande attacker har genomförts av USA de senaste åren.

Användningen av beväpnade drönare för militära attacker har ökat under president Barack Obamas presidentskap. Det har rapporterats att det auktoriserades dubbelt så många drönarattacker år 2010 i nordvästra Pakistan än under år 2009. Detta innebär att fler drönarattacker auktoriserades det året än under president George W. Bushs hela presidentskap.³ Enligt The Bureau of Investigative Journalism, som tillhandahåller siffror över antalet dödsfall i drönarattacker, har ungefär 2 400-3 800 människor mist livet i CIA:s drönarattacker i nordvästra Pakistan sedan år 2004.⁴ USA har alltid legitimerat sina drönarattacker med att de utgör en laglig rätt till självförsvar och att USA deltar i en väpnad konflikt med Al-Qaida och liknande styrkor.⁵

---

¹ Harwood, Major John C., *Knock, Knock; Who's There? Announcing Targeted Killing Procedures and the Law of Armed Conflict*, Syracuse Journal of International Law & Commerce, 2012, s. 2-3.

² Mayer, Jane, *The Predator War. What Are the Risks of the C.I.A.'s Covert Drone Program?*, The New Yorker, 2009, Hämtad 4 november 2014: <http://www.newyorker.com/magazine/2009/10/26/the-predator-war>.

³ Casey-Maslen, Stuart, *Pandora's Box? Drone Strikes Under Jus Ad Bellum, Jus In Bello, and International Human Rights Law*, International Review of the Red Cross, Vol. 94 No. 886, 2012, s. 598.

⁴ The Bureau of Investigative Journalism, *Naming the Dead*, Hämtad 6 December 2014: <http://www.thebureauinvestigates.com/namingthedead/?lang=en>.

⁵ Benjamin, Medea, *Drone Warfare: Killing By Remote Control*, New York, 2013, s. 128.

USA har använt beväpnade drönare i sitt ”war on terror” som en respons till terroristattentaten den 11 september 2001 (hädaneftre 11 september).⁶ Efter den 11 september beställde dåvarande president Bush beväpnade drönare utrustade med missiler för att utplåna Al-Qaida ledare i först Afghanistan, Jemen och sedan i Pakistan.⁷ Användningen av drönare i väpnade konflikter är idag ett kontroversiellt ämne som ställer både etiska och moraliska frågor på sin spets.⁸ Vissa författare har hävdad att USA:s drönarprogram kan jämföras med ett videospel,⁹ att USA för ett ”shadow war” i Pakistan,¹⁰ och att det fysiska och känslomässiga avståndet mellan drönaroperatör och mål gör det lättare för människor att döda andra människor.¹¹ CIA:s hemliga drönarprogram har kritiserats för att det saknar öppenhet, att oskyldiga civila dödas och att USA rättfärdigar sitt krig mot terrorismen utan att faktiskt delta i en väpnad konflikt.¹²

1.2 Syfte och frågeställningar

USA:s användning av beväpnade drönare i väpnade konflikter är en kontroversiell fråga som har väckt stor uppmärksamhet mot USA både i Pakistan och av andra stater i världen.¹³ I den juridiska doktrinen ifrågasätts det om USA:s drönarattacker omfattas av reglerna för väpnade konflikter. USA har rättfärdigat sitt drönarprogram genom åberopandet av rätten till självförsvar enligt artikel 51 i Förenta Nationernas stadga (hädaneftre FN-stadgan) och deltagandet i en väpnad konflikt med Al-Qaida och liknande styrkor.¹⁴ Sedan år 2004 har USA:s drönarattacker varit omfattande och intensiva i Pakistan och speciellt i gränsområdet till Afghanistan.

---

⁶ Benjamin, *Drone Warfare: Killing By Remote Control*, s. 132.

⁷ Bergen, Peter & Tiedemann, Katherine, *Washington's Phantom War: The Effects of the U.S. Drone Program in Pakistan*, Foreign Affairs, 2011, Hämtad 11 december 2014: <http://www.foreignaffairs.com/articles/67939/peter-bergen-and-katherine-tiedemann/washingtons-phantom-war>.

⁸ Vogel, Ryan J., *Drone Warfare and the Law of Armed Conflict*, Denver Journal of International Law and Policy, Vol. 39 No. 1, 2011, s. 133.

⁹ Alston, Philip, *Study on Targeted Killings*, Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, A/HRC/14/24/Add.6, 2010, paragraf 84.

¹⁰ Drogin, Bob, 'The Way of the Knife' Exposes America's Shadow Wars, Los Angeles Times, 2013, Hämtad 3 December 2014: <http://articles.latimes.com/2013/may/03/entertainment/la-ca-jc-mark-mazzetti-20130505>.

¹¹ Reaching Critical Will, *Drones*, Women's International League for Peace and Freedom, Hämtad 3 november 2014: <http://www.reachingcriticalwill.org/resources/factsheets/critical-issues/6737-drones>.

¹² Geneva Academy & UNIDIR, *Experts Meeting on Armed Drones and Robots Under International Law*, Summary of discussions, 2013, paragraf 3.

¹³ Klamberg, Mark, *Utomrättslig avrättning eller legitim krigföring? Obama kan tvingas ompröva USA:s drönarstrategi*, Internationella Studier, Nr. 4, 2012, s. 51.

¹⁴ O'Connell, Mary Ellen, *Unlawful Killing with Combat Drones A Case Study of Pakistan, 2004-2009*, Notre Dame Law School, Legal Studies Research Paper No. 09-43, 2010, s. 16.

Användningen av beväpnade drönare har ökat efter terroristattentaten den 11 september 2001. Därför kommer uppsatsen avgränsas till att endast undersöka amerikanska drönarattacker i Pakistan efter år 2001. Det finns olika typer av drönare och drönare kan användas för olika användningsområden och syften. Uppsatsen kommer däremot endast behandla beväpnade drönare som är utrustade med missiler för militära mål i väpnade konflikter. Andra typer av vapen eller drönare kommer således inte att behandlas. Uppsatsen kommer heller inte behandla terroristorganisationers roll och betydelse i allmänhet. Uppsatsens fokus är istället på terroristorganisationer såsom Al-Qaida och Talibanrörelsen som verkar i Pakistan och i gränsområdet till Afghanistan. I denna uppsats syftar användningen av begreppet drönarattacker på USA:s drönarattacker.

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur USA rättfärdigar och försvarar sina drönarattacker i Pakistan sedan terroristattentaten den 11 september år 2001. Uppsatsen ska fokusera på fyra offentliga uttalanden som har framförts av representanterna John Brennan, Harold Hongju Koh och Eric Holder från Obamas administration. Dessa rättfärdiganden och uttalanden ska sedan kritiskt analyseras för att undersöka deras förenlighet med internationell rätt. Följaktligen lyder uppsatsens frågeställningar enligt följande:

1. Hur rättfärdigar och försvarar USA sina drönarattacker i Pakistan sedan terroristattentaten den 11 september 2001?
2. Överensstämmer USA:s rättfärdiganden och försvar av amerikanska drönarattacker i Pakistan med bestämmelserna i internationell rätt?

1.3 Metod

För att besvara uppsatsens frågeställningar är tillvägagångssättet och metoden för denna uppsats att identifiera USA:s rättfärdiganden för drönarkriget i Pakistan och ställa dessa rättfärdiganden mot gällande folkrättsliga bestämmelser. Den juridiska metoden som används i denna uppsats utgår således från ett kritiskt perspektiv för att analysera USA:s drönarprogram och strategi för målinriktat dödande i Pakistan. För att fastställa förenligheten av USA:s rättfärdiganden med internationell rätt ska folkrättsliga rättskällor såsom FN-stadgan, rättspraxis och folkrättslig doktrin beaktas.

1.4 Forskningsläge

USA:s strategi för målinriktat dödande med beväpnade drönare är idag ett kontroversiellt ämne i internationell rätt. I den juridiska doktrinen går uppfattningen om amerikanska drönarattacker förenlighet med internationell rätt isär. USA:s drönarattacker i Pakistan genomförs i hemlighet av CIA utan allmänhetens insyn. Vad som även försvårar insynen i USA:s drönarprogram är att området där drönarattacker genomförs i Pakistan har blivit ett förbjudet område för journalister och annan media att tillträda.¹⁵ Oavsett detta har olika rapporteringar gjorts och materialet som denna uppsats baseras på är därför på olika bedömningar och uttalanden av legaliteten av målinriktat dödande med beväpnade drönare. Motståndare till användningen av drönare ifrågasätter det stora fysiska avståndet mellan drönaroperatör och platsen för attackernas genomförande. Förespråkare hävdar däremot att drönare medför att mer precisa mål utförs och att amerikanska liv inte riskeras med denna metod.¹⁶

1.5 Material

Materialet som denna uppsats framförallt bygger på är både källor och litteratur. Både tryckt och elektroniskt material har använts i denna uppsats. Det råder en stor hemlighet och sekretess bakom USA:s drönarprogram som bedrivs av CIA. Till följd av detta är det problematiskt för allmänheten av få en insyn i USA:s strategi för målinriktat dödande i Pakistan. Däremot har några offentliga uttalanden framförts av olika tjänstemän i Obamas administration vid vissa sammanhang. Det är fyra sådana offentliga uttalanden om den amerikanska drönarstrategin som denna uppsats baseras på. Vad som kännetecknar dessa uttalanden är att de alla legitimerar USA:s drönarkrig i Pakistan och att de förespråkar användningen av drönare för att bekämpa Al-Qaida och liknade styrkor. Andra källor som har använts i denna uppsats är bland annat rättspraxis, resolutioner från FN:s säkerhetsråd och två rapporter från FN:s särskilda rapportörer om målinriktat dödande.

Mycket litteratur har använts i denna uppsats och litteraturen har främst bestått av doktrin, officiella dokument, elektroniska tidningsartiklar och media rapporteringar, akademiska tidskrifter och avhandlingar inom ämnet. Jag har använt mig mycket av Nils Melzers bok *Targeted Killing in*

---

¹⁵ Mayer, *The Predator War. What are the risks of the C.I.A.'s covert drone program?*, Hämtad 4 november 2014: <http://www.newyorker.com/magazine/2009/10/26/the-predator-war>.

¹⁶ O'Connell, *Unlawful Killing with Combat Drones A Case Study of Pakistan, 2004-2009*, s. 5-8.

International Law som på ett övergripande och detaljerat sätt beskriver strategin med målinriktat dödande i förhållande till internationell rätt. Jag har främst haft hjälp av Yoram Dinstains bok *War, Aggression and Self-Defence* för förståelsen av hur rätten till självförsvar regleras enligt FN-stadgan och internationell sedvanerätt. Därutöver har bland annat Mary E. O'Connells akademiska uppsats *Unlawful Killing with Combat Drones, A Case Study of Pakistan 2004-2009* varit till hjälp för förståelsen av kritiken och konsekvenserna av USA:s drönanprogram i Pakistan. Ovanstående uppställning är inte uttömmande och annan litteratur har även använts under skrivandet av denna uppsats.

1.6 Disposition

I avsnitt 2 av denna uppsats presenteras en rättslig överblick av konflikten i Pakistan. I detta avsnitt presenteras begreppet målinriktat dödande i Pakistan, en kort historisk bakgrund över situationen i Pakistan och innebörden av begreppen väpnad konflikt och samtycke. Därefter presenteras rätten till självförsvar enligt artikel 51 FN-stadgan. Efter denna rättsliga överblick presenteras avsnitt 3 om USA:s drönarkrig i Pakistan som har pågått sedan år 2004. I detta avsnitt ska innebörden av drönare, USA:s drönanprogram i Pakistan och olika uppfattningar till detta presenteras. I avsnitt 4 presenteras uppsatsens mest omfattande del som handlar om USA:s rättfärdiganden för den amerikanska drönarstrategin i Pakistan. I detta avsnitt sker en analys av USA:s rättfärdiganden utifrån internationell rätt. Detta avsnitt baseras på fyra offentliga uttalanden från representanter i Obamas administration som alla på olika sätt legitimerar användningen av beväpnade drönare i Pakistan. I avsnitt 5 presenteras slutligen en avslutande del med uppsatsskrivarens egna slutsatser och kommentarer av uppsatsens frågeställningar.

2 Rättslig överblick

USA:s drönerattacker har skett i Federally Administered Tribal Areas (hädanefter FATA) som är ett halvautonomt område i nordvästra Pakistan vid gränsen till Afghanistan. Invånarna i FATA tillämpar sina egna lagar och har sina egna sociala koder och området har länge inte ansetts vara en del av Pakistan.¹⁷ I följande avsnitt ska innebörden av USA:s strategi för målinriktat dödande presenteras. Därefter följer en presentation av situationen i Pakistan, den rättsliga problematiken beträffande frågor som väpnad konflikt och samtycke och slutligen rätten till självförsvar enligt artikel 51 FN-stadgan.

2.1 Målinriktat dödande

Målinriktat dödande (*targeted killings*) har blivit en vanlig metod för att bekämpa terrorister.¹⁸ Det finns ingen fastställd definition av begreppet i internationell rätt och det finns olika begrepp som ger uttryck för det som nedan beskrivs som målinriktat dödande.¹⁹ Nedanstående definition har använts i den juridiska doktrinen och av FN och den ska nu användas även i denna uppsats. I uppsatsen kommer följande angivna definition av författaren Nils Melzer användas:

”[...] the term ‘targeted killing’ denotes the use of lethal force attributable to a subject of international law with the intent, premeditation and deliberation to kill individually selected persons who are not in the physical custody of those targeting them.”²⁰

Målinriktat dödande används för att beskriva åtgärder utförda av en regering under en väpnad konflikt eller när en stat agerar i självförsvar.²¹ Melzer framställer fem kriterier eller krav till det som han ovan beskrev som målinriktat dödande. För det första krävs det att dödligt våld används mot en viss specifik individ eller individer. Själva målet med ett sådant dödande är

---

¹⁷ Bergen & Tiedemann, *The Year of the Drone, An Analysis of U.S. Drone Strikes in Pakistan, 2004-2010*, s. 6.

¹⁸ Solis, Gary D., *The Law of Armed Conflict: International Humanitarian Law in War*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010, s. 538.

¹⁹ Alston, *Study on Targeted Killings*, paragraf 7.

²⁰ Melzer, Nils, *Targeted Killing in International Law*, Oxford University Press, Oxford, 2008, s. 5.

²¹ Odle, John, *Targeted Killings in Yemen and Somalia: Can the United States Target Low-Level Terrorists?*, Emory University School of Law, Emory International Law Review, 2013, s. 609.

att använda dödligt våld.²² För att sådant våld ska uppnå detta krav krävs det för det andra att det finns uppsåt, avsikt och överläggning till att döda den specifika individen eller individerna. För det tredje ska således själva målet med genomförandet av attacken vara att döda den specifika individen eller individerna. För det fjärde krävs det att individen eller individerna som dödas inte fysiskt befinner sig hos dem som utför dödandet. Slutligen krävs det att våldet är hänförbart till ett subjekt enligt internationell rätt, exempelvis en stat eller i vissa fall en icke-statlig aktör.²³

Det är amerikanska CIA som bedriver drönarattacker utifrån strategin för målinriktat dödande i Pakistan. Första gången CIA medgav inblandning i ett målinriktat dödande var i november år 2002 i Jemen. I attacken dödade en Predator drönare utrustad med Hellfire missiler sex män med kopplingar till Al-Qaida. En av de dödade männen ansågs ha kopplingar till bombningen av amerikanska USS Cole år 2000 i Jemen. USA hade fått samtycke från Jemens regering för att utföra attacken.²⁴ Användningen av beväpnade drönare för målinriktat dödande har nu genomförts i Afghanistan, Pakistan, Irak, Somalia, Jemen och Libyen.²⁵ Vad som utmärker USA:s drönarprogram i länder som Pakistan, Jemen och Somalia är att sådana attacker genomförs i områden som ligger utanför traditionella, geografiskt avgränsade väpnade konflikter som exempelvis konflikterna i Afghanistan och Irak.²⁶

FN:s särskilda rapportör Philip Alston skrev år 2010 rapporten ”Extrajudicial, summary or arbitrary executions” om målinriktat dödande. Enligt Alston har några stater på senare tid antagit strategier, antingen öppet eller underförstått, för genomförandet av målinriktat dödande på andra staters territorium.²⁷ Enligt professorn Amos N. Guiora är målinriktat dödande en strategi som reflekterar en föregripande rätt till självförsvar.²⁸ Enligt Guiora innebär målinriktat dödande att ”the nation-state is defending its citizens from violent attack”.²⁹ Huvudregeln är att målinriktat dödande strider mot bestämmelsen om rätten till liv under mänskliga rättigheter

---

²² Alston, *Study on Targeted Killings*, paragraf 9.

²³ Melzer, *Targeted Killing in International Law*, s. 3-5.

²⁴ Solis, *The Law of Armed Conflict: International Humanitarian Law in War*, s. 539.

²⁵ Finkelstein, Claire Oakes, Ohlin, Jens David & Altman, Andrew, *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*, Oxford University Press, Oxford, 2012, s. 223.

²⁶ Vogel, *Drone Warfare and the Law of Armed Conflict*, s. 130.

²⁷ Alston, *Study on Targeted Killings*, paragraf 1.

²⁸ Guiora, Amos N., *Legitimate Target: a Criteria-Based Approach to Targeted Killing*, Oxford University Press, New York, 2013, s. 12.

²⁹ Finkelstein, Ohlin & Altman, *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*, s. 312.

(hädanefter MR). Men i undantagsfall får dödligt våld användas i väpnade konflikter.³⁰ Innebörden av detta presenteras i ett senare avsnitt.

2.2 Pakistan

Det har förekommit oroligheter i nordvästra Pakistan sedan 1970-1980-talen. När USA invaderade Afghanistan år 2001 flydde många Al-Qaida ledare och gömde sig i de norra och södra delarna av Waziristan, Pakistan, vid gränsen till Afghanistan. Vid USA:s invasion av Afghanistan övertalades Pakistans tidigare president Pervez Musharraf att stödja den amerikanska terroristbekämpningen i FATA. Förutom amerikanska trupper med drönare och pakistanska trupper har konflikten i FATA involverat flera olika beväpnade icke-statliga aktörer. Några av dessa icke-statliga aktörer har bland annat inkluderat terroristorganisationer såsom Al-Qaida, pakistanska Tehrik-i-Taliban (TTP), Quetta Shura och Haqqani-nätverket. Vissa av dessa grupper har attackerat regeringspersonal och civila i Pakistan och Pakistan är således i en intern väpnad konflikt med dessa grupper, medan andra grupper har varit involverade i attacker mot amerikanska och afghanska styrkor i Afghanistan.³¹ Det finns inget offentligt bevis för att dessa grupper har haft samband med terroristattentaten den 11 september 2001 mot USA. Det finns heller inget bevis för att dessa grupper samarbetar med andra terroristorganisationer i Jemen och Somalia som en del av Al-Qaidas försök till fortsatta terroristattentat.³²

Under år 2004 började USA genomföra drönarattacker genom målinriktat dödande för att förinta Al-Qaida och Talibanrörelsen i FATA. År 2004 fick CIA tillåtelse av president Musharraf till att använda drönare för att stödja Pakistans egna militära åtgärder mot Al-Qaida i FATA. CIA:s första drönarattack i Pakistan skedde i juni samma år när Nek Mohammed Wazir dödades i södra Waziristan, Pakistan. Wazir var en pakistansk Talibanledare som genomförde attacker mot den pakistanska militären. Dessa drönarattacker godkändes av den pakistanska regeringen och en amerikansk militärbas för drönarattacker fanns även i Baluchistan, Pakistan.

År 2008 utökade president Bush antalet drönarattacker i FATA utan godkännande av den pakistanska regeringen. Detta gjordes för att förhindra

---

³⁰ Alston, *Study on Targeted Killings*, paragraf 10.

³¹ International Human Rights and Conflict Resolution Clinic, *Living Under Drones Death, Injury and Trauma to Civilians From US Drone Practices in Pakistan*, Stanford Law School and Global Justice Clinic, NYU School of Law, 2012, s. 17-18.

³² Finkelstein, Ohlin & Altman, *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*, s. 245.

attacker genomförda av Talibanledare mot amerikanska trupper i Afghanistan. Dessa trupper strömmade in till Afghanistan via FATA och återvände sedan tillbaka till Pakistan utan den pakistanska regeringens agerande.³³ Vid denna tidpunkt framkom det i WikiLeaks rapporter att Pakistans premiärminister ansåg att drönarattackerna var bra så länge de anföll rätt individer.³⁴

Målinriktat dödande med beväpnade drönare ökade i Pakistan under år 2008 och fortsatte öka under president Obamas presidentskap år 2009. Kritiken mot USA:s användning av beväpnade drönare började växa när USA började utöka sina drönarattacker FATA vilket bidrog till att hundratals människor, inklusive barn, oavsiktligt dödades.³⁵ År 2009 skedde en minskning av antalet drönarattacker i södra Waziristan till följd av den pakistanska militärens egna åtgärder mot Talibanrörelsen i området. Detta kan tyda på ett samarbete mellan den pakistanska och den amerikanska militären. Samtidigt som det skedde en minskning av antalet drönarattacker i södra Waziristan skedde det en ökning av antalet drönarattacker i norra Waziristan. Under år 2009 dödades 10 militanta ledare av USA:s drönarattacker i Pakistan. Fastän USA genomför drönarattacker i Pakistan har Pakistan fortfarande inhemska problem med terroristattentat och självmordsbombningar som en del av Pakistans interna konflikt med olika terroristorganisationer.³⁶

När Bush avgick som USA:s president år 2009 rapporterades det att hans regering hade genomfört 52 drönarattacker i Pakistan. Under Obamas första mandatperiod från år 2009-2012 var siffran avsevärt högre med 292 genomförda drönarattacker i Pakistan.³⁷ I Pakistan har USA:s användning av beväpnade drönare ökat från 9 attacker mellan åren 2004-2007, till 34 attacker år 2008, till 53 attacker år 2009 och till 118 attacker år 2010.³⁸ År 2011 skedde 64 attacker vilket är en minskning till följd av dödandet av

---

³³ Coll, Steve, *The Unblinking Stare, The Drone War in Pakistan*, The New Yorker, 2014, Hämtad 24 november 2014: <http://www.newyorker.com/magazine/2014/11/24/unblinking-stare>.

³⁴ International Human Rights and Conflict Resolution Clinic, *Living Under Drones Death, Injury and Trauma to Civilians From US Drone Practices in Pakistan*, s. 15.

³⁵ O'Connell, *Unlawful Killing with Combat Drones A Case Study of Pakistan, 2004-2009*, s. 1-4.

³⁶ Bergen & Tiedemann, *The Year of the Drone, An Analysis of U.S. Drone Strikes in Pakistan, 2004-2010*, s. 1-3.

³⁷ Klamberg, *Utomrättslig avrättning eller legitim krigföring? Obama kan tvingas ompröva USA:s drönarstrategi*, s. 49.

³⁸ Farley, Benjamin R., *Targeting Anwar Al-Aulaqi: A Case Study in U.S. Drone Strikes and Targeted Killing*, American University National Security Law Brief, Vol. 2 Issue 1 Article 3, 2012, s. 60-61.

Usama bin Laden samma år.³⁹ År 2012 skedde 48 attacker, år 2013 skedde 27 attacker och under år 2014 har det fram till december skett 22 attacker. Att attackerna har minskat beror på en minskad användning av drönare och att mer preciserade mål har utförts.⁴⁰

2.2.1 Väpnad konflikt

Innan den 11 september ansågs kategoriseringen av konflikter i internationell humanitär rätt (hädanefter IHL) till antingen en internationell väpnad konflikt eller en icke-internationell väpnad konflikt täcka alla former av väpnade konflikter. En internationell väpnad konflikt är en konflikt mellan två eller flera stater. En icke-internationell väpnad konflikt är en konflikt mellan en stat och en icke-statlig aktör eller mellan icke-statliga aktörer inom en stat.⁴¹ Förekomsten av en väpnad konflikt grundar sig på objektiva kriterier och inte på subjektiva kriterier.⁴² Vad som kännetecknar en väpnad konflikt framfördes i fallet *Prosecutor v. Tadic* från den Internationella krigsförbrytartribunalen för det forna Jugoslavien (ICTY). Domstolen kom fram till att det i en väpnad konflikt måste föreligga en ”*resort to armed force between States or protracted armed violence*” mellan minst två parter.⁴³ Domstolen kom fram till att det för en väpnad konflikt krävs att det väpnade angreppet har en viss grad av intensitet, varaktighet och organisation av de väpnade parterna för att särskilja en väpnad konflikt från sådana oroligheter som inte omfattas av IHL.⁴⁴

I en väpnad konflikt är endast kombattanter och civila som direkt deltar i striderna legitima mål enligt krigets lagar (*jus in bello*), vilket är rättsreglerna för alla parter i en väpnad konflikt. Om striderna pågår utanför en väpnad konflikt, således i fredstid, regleras striderna under reglerna för MR. Frågan som aktualiseras för Pakistans del är vilken typ av väpnad konflikt som konflikten mellan USA och Al-Qaida ska klassificeras till. Frågan är om Pakistan kan anses vara part till den icke-internationella väpnade konflikten i Afghanistan om konflikten kan anses ha spridit sig över gränsen till FATA, Pakistan. En annan fråga som kommer presenteras i

---

³⁹ Harwood, *Knock, Knock; Who's There? Announcing Targeted Killing Procedures and the Law of Armed Conflict*, s. 4.

⁴⁰ New America International Security Program, *Drone Wars Pakistan: Analysis*, Hämtad 2 december 2014: <http://securitydata.newamerica.net/drones/pakistan/analysis>.

⁴¹ Lubell, Noam & Derejko, Nathan, *A Global Battlefield? Drones and the Geographical Scope of Armed Conflict*, *Journal of International Criminal Justice*, 2013, s. 67-78.

⁴² International Human Rights and Conflict Resolution Clinic, *Living Under Drones Death, Injury and Trauma to Civilians From US Drone Practices in Pakistan*, s. 110.

⁴³ Case Concerning *Prosecutor v. Dusko Tadic, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction*, ICTY, 2 oktober 1995, paragraf 70.

⁴⁴ Odle, *Targeted Killings in Yemen and Somalia: Can the United States Target Low-Level Terrorists?*, s. 641.

ett senare avsnitt är om den amerikanska uppfattningen om en tredje typ av väpnad konflikt föreligger, nämligen ett globalt krig mot terrorismen. Vissa författare uppmärksammar den omständigheten att Pakistan redan är i en intern väpnad konflikt med Talibanrörelsen och andra icke-statliga aktörer i Pakistan. Detta medför att konflikten i Pakistan kännetecknas som en icke-internationell väpnad konflikt eftersom den involverar icke-statliga aktörer.⁴⁵

Enligt professorn Ove Bring råder det en konflikt i Afghanistan där olika parter agerar. En sådan konflikt kan sprida sig över länders gränser och i detta fall har konflikten spridit sig över gränsen till Pakistan.⁴⁶ Enligt Mark Klamberg, doktor i folkrätt, anser många stater att det råder en väpnad konflikt i Afghanistan och eventuellt i FATA, Pakistan. Däremot påstår professorn Mary E. O'Connell att Pakistan inte är en del av den väpnade konflikten i Afghanistan och att varje drönerattack i Pakistan strider mot krigets lagar.⁴⁷ Professorn Noam Lubell anser även att väpnade konflikter kan sprida sig över länders gränser och att den väpnade konflikten i Afghanistan har spridit sig över gränsen till Pakistan. Endast om det kan visas att medlemmar av en terroristgrupp fortfarande är delaktiga i en väpnad konflikt på deras nya plats kan attacker mot dem anses vara hänförliga till en tidigare väpnad konflikt.⁴⁸

2.2.2 Samtycke

En fråga som kan ställas är om det kan antas att Pakistan har samtyckt till USA:s användning av drönare på Pakistans territorium. Samtycke utgör ett undantag till förbudet mot våldsanvändning i artikel 2(4) FN-stadgan och det krävs att de involverade parterna tar hänsyn till MR och IHL. En samtyckande stat kan endast legitimera ett dödande av en annan stat om dödandet uppfyller bestämmelserna i MR eller IHL.⁴⁹ Om en stat använder våld mot en annan stat utan dess samtycke är det nödvändigt att den förstnämnda staten rättfärdigar användningen av våld utifrån principen om nödvändighet och att våldet utgör en respons till ett väpnat angrepp.⁵⁰

---

⁴⁵ Ahmad, Shakeel, *A Legal Assessment of the US Drone Strikes in Pakistan*, International Criminal Law Review, Vol. 13 Issue 4, 2013, s. 920-923.

⁴⁶ Bring, Ove, *Drönaren och folkrätten*, Advokaten, Nr. 5 Årgång 79, 2013, s. 23.

⁴⁷ Vogel, *Drone Warfare and the Law of Armed Conflict*, s. 130.

⁴⁸ Lubell, Noam, *Extraterritorial Use of Force Against Non-State Actors*, Oxford University Press, Oxford, 2010, s. 255.

⁴⁹ Alston, *Study on Targeted Killings*, paragraf 37.

⁵⁰ Finkelstein, Ohlin & Altman, *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*, s. 233-235.

När USA:s drönarattacker inleddes år 2004 i Pakistan uppfattades det som att Pakistan hade lämnat ett klart samtycke till USA:s drönarattacker och att attackerna skedde i samverkan mellan staterna. WikiLeaks rapporter framhåller att den pakistanska regeringen har varit positiv till attackerna och i hemlighet tillåtit att amerikansk militär verkar på pakistanskt territorium. När Baitullah Mehsud, vars död beskrevs i inledningen, dödades i en drönarattack år 2009 framkom det i WikiLeaks rapporter att dödandet öppet accepterades av Pakistans premiärminister och utrikesminister.⁵¹ Men vid några tillfällen efter Usama bin Ladens död år 2011 började Pakistans regering öppet fördöma och kritisera USA:s drönarattacker. Drönarattackerna fördömdes med påståendet om att de är kontraproduktiva, olagliga och i strid mot landets suveränitet.

Lubell uppmärksammar denna skillnad mellan Pakistans offentliga fördömande av drönarattacker för politiska skäl och godkännandet av attackerna bakom stängda dörrar.⁵² Andra påpekar att delar av den pakistanska befolkningen har varit positiv till attackerna eftersom de riktar sig mot vissa högt uppsatta individer.⁵³ Vissa påstår att om Pakistans samtycke är bristfälligt utan att USA avbryter sitt drönarprogram kan konflikten omvandlas från en icke-internationell väpnad konflikt till en internationell väpnad konflikt.⁵⁴ I nuläget uppfattas Pakistans periodvisa samtycke och blandade signaler som att Pakistan har dragit tillbaka sitt samtycke.⁵⁵

2.3 Rätten till självförsvar

En kritik som har framförts mot USA är att USA har utvecklat sin självförsvarsrätt till att legitimera våld mot stater som har brustit i sitt samtycke. Målinriktat dödande utförs ofta när en stat åberopar rätten till självförsvar eller under en väpnad konflikt. Rätten till självförsvar är en del av principerna för *jus ad bellum*, vilket är en stats rätt till användning av våld mot en annan stat och rätten att gå till krig.⁵⁶ Rätten till självförsvar har

---

⁵¹ International Human Rights and Conflict Resolution Clinic, *Living Under Drones Death, Injury and Trauma to Civilians From US Drone Practices in Pakistan*, s. 15-17.

⁵² Lubell, *Extraterritorial Use of Force Against Non-State Actors*, s. 257.

⁵³ Lister, Tim, *WikiLeaks: Pakistan Quietly Approved Drone Attacks, U.S. Special Units*, CNN, 2010, Hämtad 11 november 2014: http://edition.cnn.com/2010/US/12/01/wikileaks.pakistan.drones/index.html?_s=PM:US.

⁵⁴ Ahmad, *A Legal Assessment of the US Drone Strikes in Pakistan*, s. 918-930.

⁵⁵ O'Connell, *Unlawful Killing with Combat Drones A Case Study of Pakistan, 2004-2009*, s. 18.

⁵⁶ Finkelstein, Ohlin & Altman, *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*, s. 232.

varit omdebatterad i internationell rätt sedan den 11 september.⁵⁷ Rätten till självförsvar är inskriven i artikel 51 FN-stadgan och lyder enligt följande:

”Nothing in the present Charter shall impair the inherent right of individual or collective self-defense if an armed attack occurs against a Member of the United Nations, until the Security Council has taken measures necessary to maintain international peace and security. [...]”⁵⁸

Rätten till självförsvar utgör ett undantag till huvudregeln i artikel 2(4) FN-stadgan som stadgar ett förbud mot all användning och hot av militärt våld på en annan stats territorium. Det finns några undantag till detta allmänna våldsförbud mellan stater. Ett undantag är rätten till självförsvar i artikel 51 FN-stadgan som tillåter användningen av våld om en *armed attack* (hädanefter väpnat angrepp) inträffar mot en stat. Detta gäller endast tills FN:s säkerhetsråd har vidtagit nödvändiga åtgärder för upprätthållandet av internationell fred och säkerhet. Ett annat undantag är om en stat samtycker till användningen av våld. Om rätten till självförsvar eller en stats samtycke inte föreligger är ett annat undantag när våld auktoriseras av FN:s säkerhetsråd enligt artikel 42 FN-stadgan.

Enligt artikel 51 FN-stadgan har en medlemsstat i FN rätt till självförsvar ”if an armed attack occurs”. Både rätten till självförsvar och det allmänna våldsförbudet i artikel 2(4) FN-stadgan har i fallet *Nicaragua* ansetts vara en del av internationell sedvanerätt.⁵⁹ I *Nicaragua* placerade den internationella domstolen (hädanefter ICJ) tröskeln tämligen högt för vad som utgör ett väpnat angrepp som legitimerar rätten till självförsvar. ICJ kom fram till att en stats tillhandahållande av vapen till en väpnad grupp som sedan genomför attacker mot en grannstat inte utgör ett väpnat angrepp som utlöser rätten till självförsvar.⁶⁰ För att utgöra en legitim rätt till självförsvar måste angreppet nå upp till en viss grad av våld och innehålla en betydande mängd intensitet och varaktighet.⁶¹

För att dödligt våld ska vara tillåtet i självförsvar krävs det förutom ett väpnat angrepp att bestämmelserna om proportionalitet, nödvändighet, omedelbarhet och försiktighet är uppfyllda. I ICJ:s rådgivande yttrande i fallet *Nuclear Weapons* ansågs självförsvarsrätten endast legitimera åtgärder

---

⁵⁷ Guiora, Amos N., *Targeted Killing as Active Self-Defense*, Case Western Research Journal International Law, Vol. 36, 2004, s. 7.

⁵⁸ FN-stadgan artikel 51.

⁵⁹ Case Concerning *The Military and Paramilitary Activities In and Against Nicaragua*, (*Nicaragua v. United States of America*), ICJ, 27 juni 1986, paragraf 187-201.

⁶⁰ Finkelstein, Ohlin & Altman, *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*, s. 237-238.

⁶¹ O’Connell, *Unlawful Killing with Combat Drones A Case Study of Pakistan, 2004-2009*, s. 14.

som var proportionerliga och nödvändiga till ett väpnat angrepp. Dessa principer anses utgöra internationell sedvanerätt vilket även principen om omedelbarhet gör.⁶² Enligt självförsvarsrätten innebär proportionalitet att stater endast får använda våld ”*defensively and to the extent necessary to meet defensive objectives*”. Principen om nödvändighet innebär att en stat måste bedöma om staten kan använda andra medel än vapenmakt.⁶³ Principen om omedelbarhet innebär att det inte får förekomma en onödig tidsfördröjning mellan ett väpnat angrepp och ett följt självförsvar.⁶⁴

Det finns numera en utbredd acceptans inom den folkrättsliga doktrinen om att terroristattentat kan nå upp till kriteriet om ett väpnat angrepp enligt *jus ad bellum*. Det är även känt att terroristattentatet den 11 september utgjorde en *armed attack* enligt FN-stadgans ordalydelse på grund av halten av attackens storskaliga våld.⁶⁵ Vissa författare hävdar att metoden ”*accumulation of events*” kan användas för att undersöka om kravet för ett väpnat angrepp har uppnåtts. Metoden innebär att flera småskaliga attacker riktade mot en stat, som var för sig inte uppnår kravet om ett väpnat angrepp, tillsammans som en kedja av olika händelser kan uppfylla tröskeln för att utgöra ett väpnat angrepp. Förespråkare för denna metod hävdar att metoden passar in på terroristattentat som oftast utgörs av en serie av olika attacker riktade mot en stat. Alla genomförda attacker räknas således som ett enstaka väpnat angrepp.⁶⁶

Enligt ordalydelsen av artikel 51 FN-stadgan kan stater bli föremål för ett väpnat angrepp och angriparen behöver nödvändigtvis inte vara en stat. Tidigare ansågs det att väpnade angrepp endast kunde utföras av stater.⁶⁷ Men efter den 11 september anser numera många författare att även icke-statliga aktörer, såsom terroristorganisationer, kan genomföra väpnade angrepp och uppfylla kriteriet i artikel 51 FN-stadgan.⁶⁸ Vissa författare hävdar att självförsvar kan åberopas mot icke-statliga aktörer eftersom artikel 51 FN-stadgan inte explicit uttrycker att ett väpnat angrepp endast kan utföras av en stat. Enligt författaren Yoram Dinstein behöver den som genomför ett väpnat angrepp enligt artikel 51 FN-stadgan inte nödvändigtvis

---

⁶² Advisory Opinion Concerning *Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons*, ICJ, 8 juli 1996, paragraf 37-50.

⁶³ Alston, *Study on Targeted Killings*, paragraf 43.

⁶⁴ O’Connell, *Unlawful Killing with Combat Drones A Case Study of Pakistan, 2004-2009*, s. 23-24.

⁶⁵ Finkelstein, Ohlin & Altman, *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*, s. 235.

⁶⁶ Odle, *Targeted Killings in Yemen and Somalia: Can the United States Target Low-Level Terrorists?*, s. 632-638.

⁶⁷ Dinstein, *War, Aggression and Self-Defence*, s. 227.

⁶⁸ Odle, *Targeted Killings in Yemen and Somalia: Can the United States Target Low-Level Terrorists?*, s. 634.

vara en stat. Ett väpnat angrepp kan således utföras av en icke-statlig aktör.⁶⁹ Däremot hävdar professorn Christine Gray att det finns svårigheter med att exakt avgöra hur självförsvarsrätten för icke-statliga aktörer som genomför terroristattentat kan gestalta sig.⁷⁰

Det har varit omdebatterat i internationell rätt om artikel 51 FN-stadgan tillåter att en stat använder våld innan ett väpnat angrepp har inträffat eller endast när en sådan attack redan har inträffat.⁷¹ Efter den 11 september antog USA en policy som kallades för *The Bush Doctrine*. Den formulerades i *The National Security Strategy* som tillät en *preventive* (hädanefter förebyggande) rätt till självförsvar för att förhindra och förebygga fientliga handlingar riktade mot USA.⁷² Denna doktrin stadgade att USA hade rätt att använda förebyggande våld även om ett hot inte var överhängande och "*even if uncertainty remains as to the time and place of the enemy's attack*". För att förebygga sådana framtida attacker har USA således rätt att vid nödvändighet agera i förebyggande syfte när faror föreligger.⁷³ Denna doktrin har däremot bemötts med stor misstänksamhet från många andra stater.⁷⁴ Enligt Gray är USA:s försök att utvidga självförsvarsrätten till att även omfatta förebyggande åtgärder kontroversiellt. I USA:s brev till FN:s säkerhetsråd efter den 11 september under artikel 51 FN-stadgan uttryckte USA att "[...] *United States armed forces have initiated actions designed to prevent and deter further attacks on the United States.*" Dessa förebyggande och avskräckande åtgärder skulle av många författare före den 11 september betraktas som olagliga handlingar istället för den numera amerikanska synen som en laglig rätt till självförsvar.⁷⁵

Förespråkare för en *anticipatory* (hädanefter föregripande) rätt till självförsvar hävdar att en stat inte behöver vänta tills ett väpnat angrepp har inträffat för att utöva sin lagliga rätt till självförsvar eftersom artikel 51 FN-stadgan utgör internationell sedvanerätt.⁷⁶ Denna föregripande rätt till självförsvar vid ett omedelbart förestående hot har ofta förespråkats av

---

⁶⁹ Dinstein, *War, Aggression and Self-Defence*, s. 224-225.

⁷⁰ Gray, *International Law and the Use of Force*, s. 165-171.

⁷¹ Odle, *Targeted Killings in Yemen and Somalia: Can the United States Target Low-Level Terrorists?*, s. 631.

⁷² Dinstein, Yoram, *War, Aggression and Self-Defence*, Cambridge University Press, Cambridge, 2012, s. 194-195.

⁷³ The White House Washington, *The National Security Strategy of the United States of America*, 2002, s. 15, Hämtad 11 november 2014:
<http://www.state.gov/documents/organization/63562.pdf>.

⁷⁴ Gray, Christine, *International Law and the Use of Force*, Oxford University Press, Oxford, 2008, s. 175.

⁷⁵ Gray, *International Law and the Use of Force*, s. 165-171.

⁷⁶ Odle, *Targeted Killings in Yemen and Somalia: Can the United States Target Low-Level Terrorists?*, s. 635.

aktörer i väst och framförallt av USA. Melzer hävdar att amerikanska författare ofta utsträcker begreppet ”*if an armed attack occurs*” i artikel 51 FN-stadgan till att även omfatta pågående hot. Motståndare till en föregripande rätt till självförsvar hävdar att våld är olagligt före den tidpunkt ett väpnat angrepp inträffar eller vid ett uppenbart överhängande våld.⁷⁷

---

⁷⁷ Melzer, *Targeted Killing in International Law*, s. 53.

3 USA:s drönarkrig i Pakistan

USA har bedrivit drönarattacker i Pakistan sedan år 2004. I följande avsnitt ska en beskrivning av det som vanligtvis benämns som drönare i kriget mot terrorismen i Pakistan presenteras. Det är legitimt att använda drönare som vapen i väpnade konflikter om principerna i IHL uppfylls. Därefter ska USA:s drönarprogram i Pakistan som bedrivs i hemlighet av CIA och olika uppfattningar i den juridiska doktrinen för detta drönarprogram presenteras.

3.1 Drönare

Obemannade flygfarkoster,⁷⁸ RPA (Remotely Piloted Aircraft), UAS (Unmanned Aircraft System) eller UAVs (Unmanned Aerial Vehicles) är olika benämningar på det som vanligtvis benämns som *drönare*.⁷⁹ Det finns ingen definition av drönare i krigets lagar men drönare brukar betecknas som ett flygplan som saknar pilot eller annan flygbesättning ombord. Dessa flygplan kan antingen vara fjärrstyrda med styrspakar eller drivas autonomt.⁸⁰ Drönare började först användas för att samla in information och för övervaknings- och spaningsuppdrag. Efter den 11 september började beväpnade drönare utrustade med missiler användas för militära attacker mot terrorister som ansågs vara ett hot mot USA.⁸¹ Dessa drönare kan användas på tre olika sätt. För det första kan de leverera stöd via luften till trupper på marken genom att avfyra från luften vid en eventuell attack. För det andra kan de användas för spaning i luften av ett specifikt område för att upptäcka misstänkta aktiviteter eller mål och vid en sådan upptäckt, för det sista, kan de användas för att attackera det misstänkta målet, även kallat för målinriktat dödande.⁸²

Beväpnade drönare drivs för det mesta förprogrammerade av drönaroperatörer tusentals mil från själva platsen för attackernas genomförande.⁸³ År 2009 började det amerikanska flygvapnet använda två

---

⁷⁸ Knutson, Tom, *Obemannade flygfarkoster väcker svåra frågor*, Advokaten, Nr. 5 Årgång 79, 2013, s. 18.

⁷⁹ Henderson, Ian, *International Law Concerning the Status and Marking of Remotely Piloted Aircraft*, Denver Journal of International Law and Policy, Vol. 39 No. 4, 2011, s. 615.

⁸⁰ Boothby, William H., *The Law of Targeting*, Oxford University Press, Oxford, 2012, s. 333.

⁸¹ Alston, *Study on Targeted Killings*, paragraf 8.

⁸² Benjamin, *Drone Warfare: Killing By Remote Control*, s. 14-19.

⁸³ Finkelstein, Ohlin & Altman, *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*, s. 304.

varianter av beväpnade drönare, nämligen Predator och Reaper. Reaper påminner om Predator men är mer avancerad, effektiv och tyngre beväpnad.⁸⁴ Predator är den mest kända varianten av drönare och är utrustad med Hellfire missiler. En Predator drönare kan idag utrustas med TV-kameror för dagtid, värmekameror för svagt ljus och på natten och till sist med en laser variant.⁸⁵

Sammanfattningsvis är det ingen skillnad på om en missil avlossas från en drönare jämfört med om den avlossas från en helikopter eller om det är en soldat som avlossar ett skott.⁸⁶ Därmed är det lagligt att använda drönare istället för bemannade flygplan eller annan krigföring för att genomföra militära attacker.⁸⁷ Folkrådet förbjuder således inte drönare som stridsmedel eller stridsmetod.⁸⁸ Men hänsyn måste tas till principerna om proportionalitet, distinktion, nödvändighet och försiktighet i IHL.⁸⁹

3.2 USA:s drönarprogram i Pakistan

USA driver två drönarprogram för militärt bruk i Pakistan. Det första programmet genomförs av the U.S. Air Force (hädanefter det amerikanska flygvapnet). Dessa flygplan kontrolleras från flygfält i Afghanistan och när flygplanen verkar i luften kontrolleras de av en flygbas i Nevada, USA. USA:s andra program består av en hemlig policy utarbetad av CIA för att genomföra drönarattacker i Pakistan. Starter och landningar av dessa flygplan kontrolleras av piloter vid gömda flygfält i Afghanistan och Pakistan. CIA kontrollerar dessa drönare från deras huvudkvarter i Langley, Virginia, USA. En skillnad mellan dessa två drönarprogram är att det amerikanska flygvapnets program styrs av uniformerade officerare medan CIA:s drönarprogram styrs av civila underrättelseofficerare och privata entreprenörer.⁹⁰

CIA har vanligtvis genomfört drönarattacker i stater som befinner sig utanför tydligt traditionella krigszoner som Pakistan. Det amerikanska flygvapnet har däremot beordrat drönarattacker i etablerade konflikter som

---

⁸⁴ Solis, *The Law of Armed Conflict: International Humanitarian Law in War*, s. 538.

⁸⁵ O'Connell, *Unlawful Killing with Combat Drones A Case Study of Pakistan, 2004-2009*, s. 4.

⁸⁶ Alston, *Study on Targeted Killings*, paragraf 79.

⁸⁷ Boothby, *The Law of Targeting*, s. 281.

⁸⁸ Bring, *Drönaren och folkrådet*, s. 23.

⁸⁹ Klamborg, *Utomrättslig avrättning eller legitim krigföring? Obama kan tvingas ompröva USA:s drönarstrategi*, s. 50.

⁹⁰ Harwood, *Knock, Knock; Who's There? Announcing Targeted Killing Procedures and the Law of Armed Conflict*, s. 11-12.

konflikterna i Libyen, Afghanistan och Irak.⁹¹ Under president Bushs presidentskap presenterades en lista på namn med misstänkta terrorister som skulle dödas, en så kallad ”kill list”.⁹² Vilka individer som hamnar på listan och blir föremål för en attack är hemligt. Istället för att identifiera individer brukar CIA basera sina mål på övervakning och bedömningar av en individs ”pattern of life” för att särskilja terrorister från civila.⁹³ Enligt journalisten Jane Mayer på tidningen *The New Yorker* utgör CIA:s drönarprogram en hemlig policy där platsen för attackens genomförande, vilka som blir föremål för en attack, vem som ansvarar för attacken och antalet döda hålls hemligt för allmänheten.⁹⁴

Efter Obamas tillträde utgör numera den övervägande delen av CIA:s drönarattacker så kallade ”signature strikes”, istället för ”personality strikes” som riktar sig till vissa identifierade individer.⁹⁵ ”Signature strikes” innebär att attacker riktas mot oidentifierade individer vars beteende uppvisar likheter med misstänkta terroristers beteende. Detta görs efter en bedömning av en individs livsmönster, så kallad ”pattern of life”. I Pakistan har metoden genomförts mot främst ”armed military-aged males” vars identiteter har varit oidentifierade.⁹⁶ Det har varit svårt att fastställa en exakt siffra över antalet dödsfall i Pakistan på grund av svårigheterna med att särskilja en civilperson från en militant. Detta beror på att de sistnämnda bor bland civilbefolkningen och inte bär uniformer.⁹⁷

FN:s säkerhetsråds resolution 1368 som utfärdades en dag efter terroristattentaten den 11 september rättfärdigar amerikanska drönarattacker utifrån rätten till självförsvar. Resolution 1368 erkänner USA:s rätt till självförsvar för att bekämpa terrorism men stadgar inte vem angriparen för terroristattentaten den 11 september var. USA:s strategi för målinriktat dödande har i nationell rätt främst legitimerats av 2001 års Authorization for Use of Military Force (AUMF) som antogs efter den 11 september och som

---

⁹¹ Masters, Jonathan, *Targeted Killings*, Council on Foreign Relations, 2013, Hämtad 11 december 2014: <http://www.cfr.org/counterterrorism/targeted-killings/p9627>.

⁹² Becker, Jo & Shane, Scott, *Secret 'Kill List' Proves a Test of Obama's Principles and Will*, The New York Times, 2012, Hämtad 12 december 2014: http://www.nytimes.com/2012/05/29/world/obamas-leadership-in-war-on-al-qaeda.html?pagewanted=all&_r=2&_

⁹³ Alston, *Study on Targeted Killings*, paragraf 20.

⁹⁴ Mayer, *The Predator War. What Are the Risks of the C.I.A.'s Covert Drone Program?*, Hämtad 4 november 2014: <http://www.newyorker.com/magazine/2009/10/26/the-predator-war>.

⁹⁵ Heller, Kevin Jon, 'One Hell of a Killing Machine' *Signature Strikes and International Law*, Journal of International Criminal Justice, Vol. 11 No. 1, 2013, s. 90.

⁹⁶ Coll, *The Unblinking Stare, The Drone War in Pakistan*, Hämtad 24 november 2014: <http://www.newyorker.com/magazine/2014/11/24/unblinking-stare>.

⁹⁷ Bergen & Tiedemann, *The Year of the Drone, An Analysis of U.S. Drone Strikes in Pakistan, 2004-2010*, s. 3.

gäller än idag. AUMF tillåter USA:s president att använda allt nödvändigt och lämpligt våld som krävs mot stater, organisationer eller personer som var delaktiga i terroristattentaten den 11 september. AUMF tillåter användningen av våld för att förebygga framtida terroristattentat riktade mot USA.⁹⁸ I AUMF stadgas inte en geografisk begränsning av konflikten med Al-Qaida till ett specifikt land. Det stadgas heller inte vilka terroristorganisationer som kan antas bli föremål för presidentens våldsanvändning. Detta är ett uttryck för en föregripande rätt till självförsvar som gäller mot Al-Qaida medlemmar var i världen de än befinner sig.

USA:s påstående om att de deltar i ett globalt krig mot terrorismen blev föremål för bedömning i rättsfallet *Hamdan v. Rumsfeld* från USA:s högsta domstol. I rättsfallet accepterade högsta domstolen att USA deltog i en icke-internationell väpnad konflikt med Al-Qaida. Domstolen kom även fram till att konflikten omfattades av den gemensamma artikel 3 i Genèvekonventionerna från 1949 om icke-internationella väpnade konflikter.⁹⁹ Högsta domstolen uttalade även att USA inte deltog i en gränsöverskridande väpnad konflikt med Al-Qaida och avvisade påståendet om att USA deltog i en ”*global war on terrorism*”.¹⁰⁰ Domen innebär således att individer som har kopplingar till Al-Qaida inte kan anses tillhöra en icke-internationell väpnad konflikt var i världen de än befinner sig.¹⁰¹

3.2.1 Olika uppfattningar om USA:s drönarprogram i Pakistan

USA:s drönarprogram i Pakistan har varit föremål för kritik i den juridiska doktrinen. Motståndare till målinriktat dödande hävdar att användningen av drönare underlättar ingåendet av väpnade konflikter när ett lands egna trupper inte skadas eller riskeras i en konflikt. Motståndare hävdar även att användningen av drönare har lett till ett stort antal civila dödsoffer.¹⁰² Dessutom anser vissa författare att stater som USA rättfärdigar sitt krig mot terrorismen utan att faktiskt delta i en väpnad konflikt. USA har däremot legitimerat sina handlingar utifrån att målinriktat dödande inte utgör ett

---

⁹⁸ Larson, Kurt & Malamud, Zachary, *The United States, Pakistan, the Law of War and the Legality of the Drone Attacks*, Journal of International Business and Law, Vol. 10 Issue 1 Article 1, 2011, s. 14-15.

⁹⁹ Supreme Court of the United States, *Hamdan v. Rumsfeld*, Secretary of Defense, et al., No. 05-184, 6 januari 2006.

¹⁰⁰ Ahmad, *A Legal Assessment of the US Drone Strikes in Pakistan*, s. 923.

¹⁰¹ Casey-Maslen, *Pandora's Box? Drone Strikes Under Jus Ad Bellum, Jus In Bello, and International Human Rights Law*, s. 616.

¹⁰² Reaching Critical Will, *Drones*, Hämtad 3 november 2014:

<http://www.reachingcriticalwill.org/resources/fact-sheets/critical-issues/6737-drones>.

olagligt dödande om dödandet sker under en väpnad konflikt eller vid åberopandet av rätten till självförsvar. USA har således försvarat sina handlingar med hänvisning till rätten till självförsvar och IHL. Därför har USA argumenterat att MR inte kan aktualiseras eftersom USA deltar i en väpnad konflikt med Al-Qaida där krigets lagar tillämpas.¹⁰³

Avståndet mellan en drönaroperatör i USA och målets genomförande på andra sidan av jordklotet är bland den vanligaste kritiken som har riktats mot USA:s drönarprogram. Som har påpekats tidigare har antalet drönarattacker minskat år 2014 men användningen av drönare uppvisar även några särskilt utmanande etiska och moraliska frågor.¹⁰⁴ Enligt en författare är de moraliska och politiska frågor som uppstår av teknologin med drönare att krig kan uppfattas som ”*costless*”.¹⁰⁵ Kritiken som har framförts är att drönaroperatörer som befinner sig på ett stort avstånd från striderna blir likgiltiga för de mänskliga kostnaderna som användningen av drönare innebär. O’Connell är kritisk till USA:s strategi för målinriktat dödande och hävdar att metoden strider mot gällande folkrätt. O’Connell har kritiserat det avsevärt stora avståndet mellan en drönaroperatör i Nevada, USA och själva platsen för attackens genomförande. Dessutom framhåller O’Connell att det inte har pågått en väpnad konflikt under den största delen av tiden som USA har använt drönare i Pakistan. Om detta stämmer kan USA:s användning av dödligt våld inte legitimeras utifrån ståndpunkten om att en väpnad konflikt föreligger.¹⁰⁶

Vissa författare hävdar att drönarattacker inte kan vara precisa eftersom de baseras på människors överväganden. FN:s tidigare särskilda rapportör Alston var i sin rapport från år 2010 kritisk till bristen på insyn i USA:s genomförande av målinriktat dödande. Alston hävdar att det finns en risk med att en drönaroperatör som befinner sig framför en datorskärm tusentals mil från sina mål utvecklar ”*a ‘Playstation mentality’ to killing*”, således jämfördes drönare med ett videospel. Enligt en drönaroperatör i Nevada beskrevs programmet som ”*It’s like a video game. It can get a little bloodthirsty. But it’s fucking cool*”.¹⁰⁷ Alston hävdar även att om målinriktat dödande strider mot bestämmelserna i IHL kan användandet utgöra ett

---

¹⁰³ Harwood, *Knock, Knock; Who’s There? Announcing Targeted Killing Procedures and the Law of Armed Conflict*, s. 7-14.

¹⁰⁴ Vogel, *Drone Warfare and the Law of Armed Conflict*, s. 133.

¹⁰⁵ Mayer, *The Predator War. What Are the Risks of the C.I.A.’s Covert Drone Program?*, Hämtad 16 december 2014: <http://www.newyorker.com/magazine/2009/10/26/the-predator-war>.

¹⁰⁶ O’Connell, *Unlawful Killing with Combat Drones A Case Study of Pakistan, 2004-2009*, s. 8-16.

¹⁰⁷ Singer, P. W., *Wired for War: the Robotics Revolution and Conflict in the Twenty-First Century*, Penguin Press, New York, 2009, s. 3 i fotobilaga.

krigsbrott.¹⁰⁸ Andra författare har även hävdad att drönare har förvandlat krig till ett videospel där dödligt vapen används genom en klick på en knapp. Enligt denna uppfattning utsätts inte en drönaroperatör i Nevada, USA för några risker medan drönaroperatören kan orsaka att hundratals människor mister livet på bara några sekunder.¹⁰⁹

Christof Heyns, FN:s särskilda rapportör från år 2012, följde upp Alstons rapport och hävdar i sin rapport att användningen av drönare har ökat de senaste tre åren i Pakistan och att civila har dödats i dessa attacker. Enligt Heyns är det även tveksamt om det föreligger en väpnad konflikt i Pakistan.¹¹⁰ Heyns påpekar även att det är anmärkningsvärt att USA rättfärdigar sina drönarattacker mot Al-Qaida som en laglig respons till terroristattentaten den 11 september. Heyns uttalar att det är svårt att se hur "[...] any killings carried out in 2012 can be justified as in response to [events] in 2001". Enligt Heyns verkar det som att vissa stater vill uppfinna nya lagar för att legitimera nya handlingar.¹¹¹ En liknande uppfattning har framförts av Klamberg som anser att självförsvarsrätten har utvidgats efter den 11 september. Däremot anser Klamberg att det är osäkert om denna utvidgning innebär att självförsvarsrätten kan åberopas i årtal för användningen av militärt våld över hela världen när ett hot om ett väpnat angrepp inte längre framstår som omedelbart överhängande.¹¹²

Det har riktats stor kritik mot USA:s drönarstrategi. Men det kan enligt andra författare finnas fördelar med användningen av drönare. Den tidigare chefen för amerikanska CIA, Leon Panetta, uttalade i maj år 2010 att drönarattacker i Pakistan är effektiva, precisa och endast orsakar en begränsad "collateral damage" mot civila som följd eftersom de är "the only game in town" för att bekämpa Al-Qaida.¹¹³ Drönarattacker har även legitimerats av tjänstemän i USA genom påståendet att drönare är det mest effektiva vapnet för att bekämpa Al-Qaida.¹¹⁴ USA:s utrikesminister John

---

¹⁰⁸ Alston, *Study on Targeted Killings*, paragraf 43-84.

¹⁰⁹ Sterio, Milena, *The United States' Use of Drones in the War on Terror: the (II) Legality of Targeted Killings Under International Law*, Cleveland-Marshall Legal Studies Paper No. 12-246, Case Western Reserve Journal of International Law, 2012, s. 213.

¹¹⁰ Heyns, Christof, *Follow-up to country recommendations – United States of America*, Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, A/HRC/20/22/Add.3, 2012, paragraf 80.

¹¹¹ Bowcott, Owen, *Drone Strikes Threaten 50 Years of International Law*, Says UN Rapporteur, The Guardian, 2012, Hämtad: 19 november 2014: <http://www.theguardian.com/world/2012/jun/21/drone-strikes-international-law-un>.

¹¹² Klamberg, *Utomrättslig avrättning eller legitim krigföring? Obama kan tvingas ompröva USA:s drönarstrategi*, s. 50.

¹¹³ O'Connell, *Unlawful Killing with Combat Drones A Case Study of Pakistan, 2004-2009*, s. 1.

¹¹⁴ Larson & Malamud, *The United States, Pakistan, the Law of War and the Legality of the Drone Attacks*, s. 12.

Kerry har även påstått att drönare har varit framgångrika i bekämpandet av Al-Qaida och bidragit till minimala oavsiktliga skador.¹¹⁵

I ett tal från maj år 2013 uttalade president Obama att USA har använt dödligt och riktat våld med hjälp av drönare mot Al-Qaida och liknande styrkor. I samma tal påpekade president Obama att USA endast attackerar Al-Qaida och liknande styrkor utanför den afghanska konflikten och att användningen av drönare är begränsad. Dessutom påpekade Obama att USA utanför den afghanska konflikten inte kan definiera sina insatser som ett gränslöst ”*global war on terror*”. Obama påpekade att USA:s inställning är att alltid ”*detain, interrogate, and prosecute*” och att respekt alltid tas till en stats suveränitet. Dessutom påpekade Obama att USA attackerar terrorister som utgör ett fortsatt och omedelbart hot mot den amerikanska befolkningen.¹¹⁶ Obama har även uttalat att drönarattacker i Pakistan utgör ett preciserat och fokuserat mål till skillnad från andra vapen och att drönare inte bidrar till ett stort antal civila dödsoffer. Dessutom har Obama hävdad att individerna som är uppskrivna på CIA:s lista för att blir föremål för målinriktat dödande är terrorister som försöker skada amerikaner.¹¹⁷

O’Connell, som är kritisk till USA:s drönarattacker, har även uppmärksammat fördelarna med användningen av drönare för USA jämfört med alternativa åtgärder. För det första besparar drönare piloters liv eftersom piloter inte behöver befinna sig i flygfarkosterna. En drönaroperatör befinner sig bekvämt på hemmaplan långt från platsen där attacken och målet genomförs. För det andra är drönare billigare än bemannade militära flygplan. Till sist kan drönare användas för olika användningsområden som till exempel spaning, övervakning och målinriktat dödande. Dessutom kan drönare flyga i timmar och övervaka över svåråtkomlig terräng som marktrupper kan ha svårigheter med.¹¹⁸

O’Connell uppmärksammar även att en annan fördel med drönare är att drönare är mer beskyddande mot civila än bombningar och artilleri från långt håll. Med drönarens videokameror kan uppgifter erhållas om civila på marken vilket medför att mer precisa mål kan utföras.¹¹⁹ Enligt andra är

---

¹¹⁵ Paust, Jordan J., *Self-Defense Targetings of Non-State Actors and Permissibility of U.S. Use of Drones in Pakistan*, Journal of Transnational Law & Policy, Vol. 19 No. 2, 2009, s. 276.

¹¹⁶ The White House Washington, *Remarks by the President at the National Defense University*, 23 maj 2013, Hämtad 29 december 2014: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/05/23/remarks-president-national-defense-university>.

¹¹⁷ Ahmad, *A Legal Assessment of the US Drone Strikes in Pakistan*, s. 928.

¹¹⁸ O’Connell, *Unlawful Killing with Combat Drones A Case Study of Pakistan, 2004-2009*, s. 5.

¹¹⁹ Harwood, *Knock, Knock; Who’s There? Announcing Targeted Killing Procedures and the Law of Armed Conflict*, s. 14.

målinriktat dödande fördelaktigt eftersom det minskar risken för att amerikansk personal och oskyldiga civila skadas. Detta har även beskrivits av Klamberg som påpekar att drönare på grund av deras långa flygtid kan vistas längre i konfliktzoner utan risk för någons liv och därmed samla in mer information om området.¹²⁰ Enligt professorn Gary D. Solis är användningen av drönare för målinriktat dödande här för att stanna på grund av drönarens effektivitet, dess låga kostnad och för att ingen personal utsätts för fara.¹²¹

---

¹²⁰ Klamberg, *Utomrättslig avrättning eller legitim krigföring? Obama kan tvingas ompröva USA:s drönarstrategi*, s. 51.

¹²¹ Solis, *The Law of Armed Conflict: International Humanitarian Law in War*, s. 540-541.

4 USA:s rättfärdiganden

USA har rättfärdigat sin strategi med målinriktat dödande med beväpnade drönare i Pakistan utifrån två grunder, nämligen rätten till självförsvar enligt *jus ad bellum* och deltagandet i en internationell väpnad konflikt med Al-Qaida, Talibanrörelsen och liknande styrkor. I detta avsnitt har fyra offentliga uttalanden från amerikanska tjänstemän specifikt valts ut för att analysera och undersöka deras förenlighet med internationell rätt.

4.1 ”Allmän och pågående självförsvarsrätt”

Det första uttalandet för rättfärdigandet av USA:s drönarprogram framfördes av den tidigare rådgivaren för terroristbekämpning till president Obama och numera chef för CIA, John Brennan, i ett tal från september år 2011.

Uttalandet löd enligt följande:

“[...] Because we are engaged in an armed conflict with al-Qa’ida, the United States takes the legal position that—in accordance with international law—we have the authority to take action against al-Qa’ida and its associated forces *without doing a separate self-defense analysis each time* [min kursivering].”¹²²

I ovanstående uttalande hävdar Brennan att USA inte behöver göra en separat analys av om rätten till självförsvar föreligger i varje enskilt fall i enlighet med internationell rätt eftersom USA deltar i en väpnad konflikt med Al-Qaida. Enligt Brennan deltar USA i en väpnad konflikt med Al-Qaida på grund av ”*the continuous nature and destructive scale of Al Qaeda’s attacks*”.¹²³ Enligt Brennans uttalande är det således lagligt att använda dödligt våld varsomhelst och närsomhelst som USA önskar. Brennans uttalande ger uttryck för en självförsvarsrätt som saknar en territoriell bundenhet och som således gäller överallt och utan avbrott. Brennan påpekar även i sitt tal att USA:s användning av militärt våld mot Al-Qaida inte begränsar sig endast ”*to ‘hot’ battlefields like Afghanistan*”. Detta uttalande innebär således att USA inte anser att konflikten endast bör

---

¹²² Brennan, John O., *Remarks of John O. Brennan, “Strengthening our Security by Adhering to our Values and Laws”*, 16 september 2011, Hämtad 6 november 2014: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/09/16/remarks-john-o-brennan-strengthening-our-security-adhering-our-values-an>.

¹²³ Harwood, Knock, Knock; *Who’s There? Announcing Targeted Killing Procedures and the Law of Armed Conflict*, s. 10.

begränsa sig till Afghanistan utan att konflikten även kan sträcka sig utanför Afghanistans territorium. Detta ska diskuteras mer i ett senare avsnitt.

Det avgörande kriteriet för självförsvarsrätten är att en analys måste ske från fall till fall. Det innebär att varje gång USA hävdar att rätten till självförsvar föreligger måste USA kunna legitimera användningen av våld mot en stat genom att hänföra självförsvarsrätten till ett specifikt väpnat angrepp, till hur gruppen som blir föremål för en attack kan hållas ansvarig för attacken och till hur staten där gruppen befinner sig på kan hållas ansvarig för gruppens agerande. Enligt vissa författare är det problematiskt att USA inte uppfyller ovanstående kriterium utan istället åberopar en generell rätt till självförsvar mot Al-Qaida, Talibanrörelsen och liknande styrkor i alla länder där sådana terrorister kan antas befinna sig. Denna bedömning görs således inte utifrån en stats inblandning i en terroristgrupps attacker utan om en stat är villig eller förmögen till att vidta åtgärder mot en terroristgrupp som verkar på statens territorium.¹²⁴ Utifrån detta resonemang kan Brennans uttalande inte anses vara legitimt eftersom en analys av om självförsvarsrätten föreligger måste göras i varje enskilt fall.

Brennan påpekar i annat ett annat tal från april år 2012 att USA använder drönare för att lagligt attackera och döda Al-Qaida terrorister. Enligt Brennan görs detta för att mildra ett pågående hot riktat mot USA, för att förebygga terroristattentat riktade mot USA och för att rädda amerikanska liv. I samma tal hävdar Brennan att USA:s avsikt inte är att utplåna alla Al-Qaida medlemmar i hela världen. Brennan påpekar att målinriktat dödande är lagligt och att USA deltar i en väpnad konflikt med Al-Qaida, Talibanrörelsen och deras associerade styrkor sedan den 11 september och därför har rätt att använda våld enligt rätten till självförsvar. Dessutom påpekar Brennan att beväpnade drönare är det mest effektiva och välanpassade vapnet eftersom det med drönarens ”kirurgiska precision” går att utplåna ”the cancerous tumor called an al-Qa’ida terrorist”.¹²⁵

Som har framförts tidigare finns det några accepterade undantag till artikel 2(4) FN-stadgan som legitimerar användningen av våld mellan stater. Enligt den amerikanska uppfattningen finns det ett ytterligare undantag som legitimerar användningen av våld på en annan stats territorium när samtycke saknas från en stat. Brennan hävdar att USA har rätt att använda dödligt våld utanför en pågående väpnad konflikt om en berörd stat är *unwilling or*

---

¹²⁴ Finkelstein, Ohlin & Altman, *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*, s. 247.

¹²⁵ Brennan, *Remarks of John O. Brennan, The Ethics and Efficacy of the President’s Counterterrorism Strategy*, Hämtad 9 december 2014: <http://www.lawfareblog.com/2012/04/brennanspeech/>.

unable (hädanefter ovillig eller oförmögen) till att vidta åtgärder mot ett hot från en terroristorganisation som en respons till den 11 september.¹²⁶ Innan Obama tillträdde som USA:s president påpekade han i ett tal från år 2007 att USA skulle vidta åtgärder mot högt uppsatta Al-Qaida ledare i Pakistan om dåvarande president Musharraf var ovillig eller oförmögen till att vidta åtgärder.¹²⁷

Den amerikanska uppfattningen är således att en stats ovillighet eller oförmögenhet till att vidta åtgärder mot ett hot från en terroristorganisation utgör ett undantag till det allmänna våldsförbudet i artikel 2(4) FN-stadgan. Denna uppfattning har främst åberopats mot ”*failed or failing states*” som Pakistan med en svag regering. Pakistan har under vissa perioder misslyckat med att vidta åtgärder mot icke-statliga aktörer som vistas på deras territorium men under andra perioder varit benägen till att vidta åtgärder mot dessa.¹²⁸ En uppfattning som talar för att Pakistan är ovillig eller oförmögen till att bekämpa hot från Al-Qaida och liknande styrkor är att det kan vara svårt för den pakistanska regeringen att återuppta full kontroll över området i FATA.¹²⁹ Enligt en annan uppfattning kan en stats ovillighet eller oförmögenhet utesluta användningen av drönare mot stater som Storbritannien och Frankrike men legitimera användningen av drönare i stater som Pakistan och Jemen. Detta beror på att stater som Pakistan och Jemen saknar en central regering som kan tillförsäkra en effektiv kontroll över staternas avlägsna territorium.¹³⁰ Enligt denna uppfattning innebär det inte att det är i strid mot Pakistans suveränitet att genomföra drönarattacker i Pakistan om det kan visas att terrorister som krigar mot USA i Afghanistan verkar på pakistanskt territorium och om den pakistanska regeringen är ovillig eller oförmögen till att vidta åtgärder mot dessa.

Enligt vissa rapporter har amerikanska tjänstemän underlättat pakistanska myndigheter innan drönarattacker har genomförts i Pakistan. Dessa rapporter påstår att eftersom Pakistan endast utövar en begränsad kontroll över delar av sitt territorium, vilket är till fördel för terroristorganisationer, är den amerikanska uppfattningen att USA kan agera när Pakistan inte kan

---

¹²⁶ Brennan, *Remarks of John O. Brennan, The Ethics and Efficacy of the President's Counterterrorism Strategy*, Hämtad 12 november 2014: <http://www.lawfareblog.com/2012/04/brennanspeech/>.

¹²⁷ Deeks, Ashley S., ”*Unwilling or Unable*”: *Toward a Normative Framework for Extraterritorial Self-Defense*, *Virginia Journal of International Law*, Vol. 52 No. 3, 2012, s. 485.

¹²⁸ International Human Rights and Conflict Resolution Clinic, *Living Under Drones Death, Injury and Trauma to Civilians From US Drone Practices in Pakistan*, s. 105-109.

¹²⁹ Plaw, Avery & Fricker, Matthew S., *Tracking the Predators: Evaluating the US Drone Campaign in Pakistan*, *International Studies Perspective*, Vol. 13 Issue 4, 2012, s. 348.

¹³⁰ Sterio, *The United States' Use of Drones in the War on Terror: the (II) Legality of Targeted Killings Under International Law*, s. 202.

göra det själv. Därmed påstår USA att USA deltar i en gränsöverskridande väpnad konflikt med Al-Qaida, en organisation som verkar från olika delar av världen, och att USA förutom rätten till självförsvar även har rätt till att agera om en stat är ovillig eller oförmögen till att göra det själv.¹³¹ Enligt FN:s särskilda rapportör Alston utgör det ingen kränkning av en stats suveränitet om den förstnämnda staten har fått den andra statens samtycke eller har rätt till självförsvar för att den andra staten är ovillig eller oförmögen till att vidta åtgärder mot terroristattacker som genomförs från statens territorium.¹³²

Ett exempel på ovanstående resonemang är när amerikanska trupper gick in på pakistanskt territorium år 2011 för att fånga eller döda Usama bin Laden. USA ansåg att Pakistan var ovillig eller oförmögen till att vidta åtgärder mot Usama bin Laden vilket medförde att Usama bin Laden dödades av USA utan Pakistans samtycke. En anledning till att detta genomfördes utan Pakistans samtycke var uppfattningen om att Pakistan samarbetade med icke-statliga aktörer. Enligt professorn Ashley Deeks tillhandahåller inte internationell rätt bestämmelser för hur en avvägning ska göras av om en stat är ovillig eller oförmögen till att vidta åtgärder mot ett hot. Enligt Deeks grundar sig en stats ovillighet eller oförmögenhet på ett sekels statspraxis utan att det har förts någon diskussion om vad detta innebär.¹³³

Vad avser frågan om Pakistans samtycke till USA:s drönarattacker är det tydligt att USA:s drönarattacker har fördömts av Pakistan för politiska skäl men accepterats bakom stängda dörrar. Vad som verkar vara fallet är att Pakistan har gett sitt samtycke till en viss tidpunkt, troligtvis till Usama bin Ladens död år 2011, och sedan dragit tillbaka sitt samtycke. Pakistan har även uttryckt att USA:s drönarattacker har kränkt Pakistans suveränitet och varit olagliga. Enligt en nyhetsartikel har den pakistanska regeringen fördömt amerikanska drönarattacker med påståendet att de är ”*a total contravention of international law and established norms of interstate relations*”.¹³⁴ Pakistans politiska dubbelspel och delade samtycke försvårar bedömningen för om det kan anses att Pakistan har samtyckt till USA:s drönarattacker. Det har även påpekats att Pakistan har antagit en resolution som fördömer USA:s drönarattacker på pakistanskt territorium.¹³⁵

---

¹³¹ Vogel, *Drone Warfare and the Law of Armed Conflict*, s. 130-133.

¹³² Alston, *Study on Targeted Killings*, paragraf 35.

¹³³ Deeks, ”*Unwilling or Unable*”: *Toward a Normative Framework for Extraterritorial Self-Defense*, s. 485-523.

¹³⁴ Schone, Mark & Lila, Muhammad, *Brennan Defends Drone Strikes as Pakistan and Protestor Object*, ABC News, 2012, Hämtad 19 november 2014:

<http://abcnews.go.com/Blotter/brennan-defends-drone-strikes-pakistan-protestor-object/story?id=16244896>.

¹³⁵ Ahmad, *A Legal Assessment of the US Drone Strikes in Pakistan*, s. 924.

O'Connell har påpekat att Pakistans president har kritiserat några av USA:s drönarattacker men att pakistansk militär och underrättelsetjänst har hjälpt USA med några av attackerna. O'Connell uppmärksammar även den omständigheten att drönarna tillhandahålls i Pakistan. Det har framkommit att USA har flugit drönare från hemliga flygbaser i Pakistan som Shamsi flygbas och flygbasen i staden Jacobabad sedan år 2006. Dessa påståenden har förnekats med att flygbaserna endast är till för logistik och för militära insatser.¹³⁶ Denna omständighet kan tillsammans med Baitullah Mehsuds död, vilket beskrevs i inledningen, som offentligt godkändes av pakistanska tjänstemän anses vara ett uttryck för Pakistans underförstådda samtycke.

Kritiken som har framförts mot amerikanska drönarattacker är att USA åberopar en allmän och pågående rätt till självförsvar som legitimerar användningen av våld mot terrorister närsomhelst och varsomhelst som de kan antas befinna sig i världen. Dessutom har det påpekats att USA har använt metoden ”*accumulation of events*” för att legitimera användningen av våld mot Al-Qaida. Självförsvarsrättens krav på omedelbarhet innebär, förutom ett krav på att ett hot måste vara pågående och överhängande, att det inte får förekomma en onödig tidsfördröjning mellan ett väpnat angrepp och det följda självförsvaret. Metoden ”*accumulation of events*” kringgår detta krav på omedelbarhet eftersom alla attacker, inklusive framtida attacker, räknas som ett enda väpnat angrepp vilket gör att självförsvarsrätten utsträcks i tiden.¹³⁷

Slutsatsen av Brennans uttalande är att USA utvidgar självförsvarsrätten till en rätt som saknar en geografisk och nationell begränsning till tid och plats, med en ifrågasatt varaktighet och som legitimerar att en separat analys inte görs av om självförsvarsrätten föreligger i varje enskilt fall. Enligt Brennans uppfattning är det således legitimt att döda misstänkta terrorister var i världen de än befinner sig eftersom USA är i krig med Al-Qaida. Därmed innebär Brennans uttalande om en allmän och pågående självförsvarsrätt att en utvidgning görs av internationell rätt och framförallt av rätten enligt *jus ad bellum* till självförsvar. Resultatet är att Brennans påstående uppfattas som ett kringgående av folkrätten.

---

¹³⁶ Finkelstein, Ohlin & Altman, *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*, s. 343-344.

¹³⁷ Odle, *Targeted Killings in Yemen and Somalia: Can the United States Target Low-Level Terrorists?*, s. 639-649.

4.2 ”Dödligt våld före en juridisk process”

Den tidigare juridiska rådgivaren på USA:s utrikesdepartement, Harold Hongju Koh, har i ett tal från mars år 2010 försvarat USA:s drönarattacker i Pakistan genom att åberopa IHL framför MR. Kohs uttalande löd enligt följande:

“But a state that is engaged in an armed conflict or in legitimate self-defense is not required to provide targets with legal process before the state may use lethal force [min kursivering].”¹³⁸

I ovanstående uttalande hävdar Koh att om en stat deltar i en väpnad konflikt eller har en laglig rätt till självförsvar är staten inte skyldig att tillhandahålla en juridisk process innan staten kan använda dödligt våld. Koh hävdar således att användningen av dödligt våld går före en juridisk process och de enskilda individernas konstitutionella rättigheter. Kritiken som har framförts mot målinriktat dödande är att det antingen utgör mord eller utomrättsligt dödande eftersom dödligt våld används mot individer utan att tillhandahålla en juridisk process.¹³⁹ Därmed har Koh med sitt uttalande avvisat påståendet om att dödligt våld med beväpnade drönare utgör mord eller utomrättsligt dödande. Enligt reglerna för MR ska misstänkta terrorister kvarhållas och bli föremål för en rättegång innan de blir lagligt dömda för sina handlingar. Att istället döda under sådana omständigheter kan därför jämföras med en verkställighet som både saknar ett rättegångsförfarande och bevisvärdering och därmed utgör en utomrättslig avrättning.¹⁴⁰

Flera människorättsorganisationer hävdar att USA:s drönarattacker strider mot MR. Detta påstående avvisas däremot av USA som anser att MR inte tillämpas för amerikanska drönarattacker eftersom USA befinner sig i en väpnad konflikt. USA anser att deras drönarattacker endast behöver uppfylla IHL eftersom USA deltar i en global icke-internationell väpnad konflikt med Al-Qaida och liknande styrkor. USA har även hävdat att om drönarattacker inte regleras av IHL regleras drönarattacker istället av nationell amerikansk rätt, främst av AUMF. Men även om dödandet, i liknelse med Kohs uttalande, utgör en laglig rätt till självförsvar säger det

---

¹³⁸ Koh, Harold Hongju, *The Obama Administration and International Law*, Annual Meeting of the American Society of International Law, 25 mars 2010, Hämtad 30 oktober 2014: <http://www.state.gov/s/l/releases/remarks/139119.htm>.

¹³⁹ Odle, *Targeted Killings in Yemen and Somalia: Can the United States Target Low-Level Terrorists?*, s. 609.

¹⁴⁰ Bring, *Drönaren och folkrätten*, s. 22.

inget om dödandet strider mot en individs rätt till liv.¹⁴¹ Enligt docenten Marko Milanovic är USA:s argument om att IHL tillämpas i kriget mot terrorismen inte särskilt hållbar. Enligt Milanovic råder det en konsensus utanför den amerikanska juridiska doktrinen om att IHL är olämplig till att reglera kampen mot terrorismen utanför en tydlig väpnad konflikt likt konflikterna i Irak och Afghanistan.¹⁴² Utanför en väpnad konflikt regleras användningen av dödligt våld av MR och inte av IHL. Reglerna för MR ställer ett högre och mer restriktivt krav för användningen av dödligt våld. Enligt reglerna för MR kan dödligt våld bara användas som en sista åtgärd.¹⁴³ Detta krav är däremot inte ett absolut krav.¹⁴⁴ Som har framförts tidigare är huvudregeln att målinriktat dödande strider mot bestämmelsen om rätten till liv i artikel 6 i International Covenant on Civil and Political Rights (ICCPR), men dödligt våld får användas i väpnade konflikter om kraven för väpnad konflikt är uppfyllda.¹⁴⁵

Användningen av dödligt våld enligt MR är endast tillåtet om det skyddar mot rätten till liv och när icke-dödligt våld inte kan vidtas för att förhindra ett hot mot en individs liv. Det innebär att våldet måste vara proportionerligt och nödvändigt. Till skillnad från reglerna för väpnade konflikter och målinriktat dödande är det därför enligt reglerna för MR inte lagligt att döda om det är det enda syftet med en attack. Dödligt våld kan endast vidtas vid ett klart, seriöst och överhängande hot och om det används strikt och är nödvändigt för att rädda en individs liv.¹⁴⁶ Enligt FN:s särskilda rapportör Alston kan målinriktat dödande med beväpnade drönare sällan vara lagligt utanför en väpnad konflikt. Enligt Alston kan en drönarattack i en stats eget territorium med statens kontroll sällan uppfylla kriterierna för när dödligt våld får användas enligt MR.¹⁴⁷ Detta har kritiserats av andra författare som hävdar att vissa drönarattacker kan vara lagliga och förenliga med principerna om proportionalitet och nödvändighet enligt MR. Det är däremot svårare att legitimera drönarattacker under MR än vad det är under IHL.¹⁴⁸

---

¹⁴¹ Heller, 'One Hell of a Killing Machine' *Signature Strikes and International Law*, s. 90-112.

¹⁴² Milanovic, Marko, *Drones and Targeted Killings: Can Self-Defense Preclude Their Wrongfulness?*, EJIL: Talk! Blogginlägg från the European Journal of International Law, 2010, Hämtad 22 december 2014: <http://www.ejiltalk.org/drones-and-targeted-killings-can-self-defense-preclude-their-wrongfulness/>.

¹⁴³ Klamberg, *Utomrättslig avrättning eller legitim krigföring? Obama kan tvingas ompröva USA:s drönarstrategi*, s. 50.

¹⁴⁴ Lubell & Derejko, *A Global Battlefield? Drones and the Geographical Scope of Armed Conflict*, s. 87.

¹⁴⁵ Alston, *Study on Targeted Killings*, paragraf 10.

¹⁴⁶ Lubell, *Extraterritorial Use of Force Against Non-State Actors*, s. 255.

¹⁴⁷ Alston, *Study on Targeted Killings*, paragraf 31-85.

¹⁴⁸ Heller, 'One Hell of a Killing Machine' *Signature Strikes and International Law*, s. 114.

Sammanfattningsvis leder tillämpningen av IHL eller MR således till olika slutsatser. Användningen av våld på en annan stats territorium behandlas enligt reglerna för *jus ad bellum*. Om det råder en väpnad konflikt avgörs användningen av våld av reglerna för IHL. Om det inte råder en väpnad konflikt avgörs lagligheten av ett använt våld av bestämmelserna för MR.¹⁴⁹ I liknelse med Alstons uppfattning om målinriktat dödande hävdar andra författare att MR även kräver att ett hot från en individ måste vara nära förestående och att attacken måste vara nödvändig.¹⁵⁰ Slutsatsen som kan dras av Kohs uttalande är att USA legitimerar användningen av dödligt våld för amerikanska drönarattacker genom att hänvisa konflikten till IHL istället för MR för att undvika det höga krav som krävs för användningen av dödligt våld under MR. Genom USA:s åberopande av IHL och nationell amerikansk rätt framför MR blir det således lättare för USA att döda misstänkta terrorister genom strategin för målinriktat dödande i Pakistan. Ett sätt att se på saken är därför att USA hellre dödar misstänkta terrorister än att gripa dem om rätten till självförsvar eller en väpnad konflikt föreligger. Detta är i motsats till vad som har uttalats av president Obama i hans tal från år 2013. Därmed vill USA frångå det höga och restriktiva krav som krävs under MR för att utvidga omfattningen och användningen av dödligt våld i Pakistan.

4.3 ”Drönarattacker överensstämmer med humanitärrättsliga principer”

I samma tal från mars år 2010 framförde Koh ett annat rättfärdigande för målinriktat dödande med beväpnade drönare i Pakistan. Kohs uttalande löd enligt följande:

“What I can say is that it is the considered view of this Administration [...] that U.S. targeting practices, including lethal operations conducted with the use of unmanned aerial vehicles, comply with *all applicable law, including the laws of war* [min kursivering].”¹⁵¹

Med detta uttalande uppmärksammar Koh att den rådande amerikanska uppfattningen är att strategin med målinriktat dödande med beväpnade drönare överensstämmer med alla tillämpliga lagar, inklusive krigets lagar (*jus in bello*). Koh hävdar att USA befinner sig i en väpnad konflikt med Al-Qaida och liknande styrkor sedan terroristattentaten den 11 september.

---

¹⁴⁹ Lubell, *Extraterritorial Use of Force Against Non-State Actors*, s. 258-259.

¹⁵⁰ Sterio, *The United States' Use of Drones in the War on Terror: the (II)Legality of Targeted Killings Under International Law*, s. 208.

¹⁵¹ Koh, *The Obama Administration and International Law*, Annual Meeting of the American Society of International Law, Hämtad 30 oktober 2014: <http://www.state.gov/s/l/releases/remarks/139119.htm>.

Enligt Koh har USA rätt att använda dödligt våld enligt rätten till självförsvar på grund av den 11 september och för att USA fortfarande utsätts för hot från Al-Qaida och liknande styrkor. I sitt tal framhöll Koh att målinriktat dödande beror på överväganden som är specifika för varje enskilt fall, som ett nära förestående hot, de inblandade staternas suveränitet och staternas vilja och förmåga till att vidta åtgärder mot hotet som målet utgör.¹⁵²

Frågan som måste ställas är om USA verkligen deltar i en väpnad konflikt med alla de terroristorganisationer som USA försöker bekämpa i det globala kriget mot terrorismen. Om en väpnad konflikt föreligger kan målinriktat dödande endast riktas mot kombattanter och civila som tar en ”*direct part in hostilities*”. Kombattanter kan attackeras varsomhelst och närsomhelst medan civila endast kan attackeras under tiden som de deltar i striderna.¹⁵³ Dessutom måste användningen av dödligt våld överensstämma med de fyra principerna om nödvändighet, distinktion, proportionalitet och försiktighet i IHL. Dödandet måste vara militärt nödvändigt för att uppfylla syftet med en militär attack, det använda våldet måste vara proportionerligt i förhållande till den tilltänkta militära fördelen och allt måste göras för att minimera och förebygga skador på civila. Koh anser att USA:s drönarattacker uppfyller de fyra principerna i krigets lagar. Koh framhåller i sitt tal att USA:s tillvägagångssätt med att identifiera misstänkta individer med hjälp av bland annat drönare har medfört att mer precisa mål har utförts.¹⁵⁴

USA:s justitiekansler Eric Holder hävdar att USA:s användning av våld överensstämmer med de fyra principerna i IHL och att dessa principer inte förbjuder användningen av tekniskt avancerade vapen som exempelvis drönare. Enligt Holder kan denna teknik tillförsäkra att de bästa underrättelserna för att genomföra och planera drönarattacker tillhandahålls. Dessutom kan risken för att civila skadas minimeras eller undvikas helt och hållet.¹⁵⁵ O’Connell har ifrågasatt om drönarattacker i Pakistan någonsin kan vara precisa nog till att uppfylla principen om distinktion eftersom en drönares kamera kanske inte alltid kan tillförsäkra att en misstänkt person inte utgör en civil person. O’Connell har även hävdat att drönarattacker utgör en kränkning av proportionalitetsprincipen eftersom drönarattacker

---

¹⁵² Koh, *The Obama Administration and International Law*, Annual Meeting of the American Society of International Law, Hämtad 30 oktober 2014: <http://www.state.gov/s/l/releases/remarks/139119.htm>.

¹⁵³ Heller, ‘*One Hell of a Killing Machine*’ *Signature Strikes and International Law*, s. 93.

¹⁵⁴ Alston, *Study on Targeted Killings*, paragraf 30-43.

¹⁵⁵ Holder, Eric, *Attorney General Eric Holder Speaks at Northwestern University School of Law*, 5 mars 2012, Hämtad 13 november 2014: <http://www.justice.gov/opa/speech/attorney-general-eric-holder-speaks-northwestern-university-school-law>.

har dödat många oskyldiga civila för dödandet av en misstänkt kombattant. Dessutom anser O'Connell att drönarattacker har varit militärt kontraproduktiva för det militära målet och därför inte uppfyllt principen om nödvändighet.¹⁵⁶ Denna uppfattning delas även av Solis som har framfört att det numera har blivit en rutin med drönarattacker i gränsen mellan Afghanistan och Pakistan och att dessa har brutit mot proportionalitetsprincipen.¹⁵⁷

Andra författare har även hävdade att USA:s drönarattacker strider mot principerna i IHL. Den främsta kritiken som har framförts mot USA:s drönarattacker är som sagts ovan att en fundamental princip i krigets lagar är att en distinktion måste göras mellan civila och kombattanter i väpnade konflikter.¹⁵⁸ Enligt artikel 51(3) i Tilläggsprotokoll 1 till Genèvekonventionerna från 1977 måste en distinktion göras mellan civila och när civila tar en ”*direct part in hostilities*”. Detta stadgande ger uttryck för ståndpunkten att terrorister endast kan bli föremål för attacker om de vid tidpunkten för attacken direkt är engagerade i striderna. Motståndare till denna begränsning hävdar att terrorister kan bli attackerade varsomhelst och närsomhelst om de kan bli identifierade.¹⁵⁹

Lubell har även framfört att det finns antaganden om att oskyldiga civila har dödat i USA:s drönarattacker och att det i sådana fall har skett en överträdelse av proportionalitetsprincipen. Enligt Lubell finns det olika siffror på antalet dödsfall i drönarattacker och på civila som inte deltar i striderna. Om dessa uppgifter stämmer har USA:s drönarattacker enligt Lubell stridit mot proportionalitetsprincipen. En annan fråga som har uppkommit är om CIA har rätt att genomföra målinriktat dödande i väpnade konflikter eftersom CIA inte är en del av USA:s väpnade styrkor. Enligt Lubell är det kontroversiellt att CIA utför drönarattacker eftersom endast kombattanter har rätt att delta i väpnade konflikter och därmed utgöra lagliga mål enligt krigets lagar.¹⁶⁰ Detta har även anmärkts av O'Connell som påpekar att CIA inte utgör en laglig kombattant som har en laglig rätt till att bruka dödligt våld i väpnade konflikter.¹⁶¹ När det gäller CIA:s drönaroperatörer räknas de som civila som tar en ”*direct part in hostilities*”. Därför hävdar vissa författare att det faktum att drönaroperatörer befinner

---

¹⁵⁶ O'Connell, *Unlawful Killing with Combat Drones A Case Study of Pakistan, 2004-2009*, s. 21-26.

¹⁵⁷ Solis, *The Law of Armed Conflict: International Humanitarian Law in War*, s. 540-541.

¹⁵⁸ Ahmad, *A Legal Assessment of the US Drone Strikes in Pakistan*, s. 928.

¹⁵⁹ Solis, *The Law of Armed Conflict: International Humanitarian Law in War*, s. 539-540.

¹⁶⁰ Lubell, *Extraterritorial Use of Force Against Non-State Actors*, s. 256.

¹⁶¹ O'Connell, *Unlawful Killing with Combat Drones A Case Study of Pakistan, 2004-2009*, s. 7-26.

sig tusentals mil från sina mål i Pakistan inte isolerar dem på något sätt från en attack.¹⁶²

Som har framförts tidigare anser USA att deras strategi med målinriktat dödande är en del av det globala kriget mot Al-Qaida och liknande styrkor. Ett sätt att genomföra denna strategi har varit med användningen av ”signature strikes” mot vissa oidentifierade individer. Det har även påpekats att detta har genomförts mot ”military aged-males”. Enligt den amerikanska uppfattningen kan således alla män i vapenför ålder betraktas som kombattanter och bli föremål för drönarattacker. Men denna metod kan aldrig vara förenlig med principerna i IHL och framförallt principen om distinktion. Därmed kan en individ inte attackeras på grund av att individen är av en viss militär ålder eller befinner sig i ett område där terrorister tidigare har befunnit sig.¹⁶³ Som har framförts i detta avsnitt anser O’Connell, Solis och Lubell att USA:s drönarattacker strider mot proportionalitetsprincipen. Både O’Connell och Lubell har även kritiserat USA:s drönarattacker utifrån principen om distinktion. Enligt O’Connell och Solis har många civila som inte har deltagit i striderna skadats. Som har nämnts tidigare anser Brennan att beväpnade drönare är effektivt på grund av dess ”kirurgiska precision”. Ovanstående diskussion avfärdar både Brennans och Kohs uttalanden och därmed kan det ifrågasättas om USA:s drönarattacker överhuvudtaget överensstämmer med principerna i IHL.

Precis som FN:s särskilda rapportör Heyns uppmärksammar verkar det stundtals som att vissa stater vill uppfinna nya lagar för att legitimera nya handlingar. Följaktligen är slutsatsen av ovanstående resonemang att USA har omvandlat många olagliga handlingar till att legitimera handlingarna inom ramen för krigets lagar. Slutligen kan slutsatsen dras att det är ifrågasatt om USA:s drönarattacker verkligen uppfyller principerna i IHL och framförallt principerna om distinktion och proportionalitet. Dessutom kan användningen av ”signature strikes” mot oidentifierade individer ifrågasättas. Dessa attacker genomförs efter en drönaroperatörs bedömning av en individs beteendemönster tusentals mil från själva individen. Det är därför tveksamt om principen om distinktion uppfylls vid ”signature strikes” mot alla män i vapenför ålder eftersom individerna som attackeras i FATA kanske inte alltid är kombattanter som har rätt att bli attackerade. I sådana fall är det tveksamt om USA uppfyller principen om proportionalitet eftersom ett använt våld måste vara proportionerligt i förhållande till den tilltänkta militära fördelen med en attack. Därmed är det tveksamt om drönare verkligen är ett effektivt och precist vapen som med en ”kirurgisk

---

¹⁶² Heller, ‘One Hell of a Killing Machine’ *Signature Strikes and International Law*, s. 112.

¹⁶³ Heller, ‘One Hell of a Killing Machine’ *Signature Strikes and International Law*, s. 97.

precision” kan särskilja mellan kombattanter och civila som direkt deltar i striderna.

4.4 ”Ingen geografisk begränsning av konflikten”

Det fjärde och sista uttalandet för USA:s rättfärdiganden för amerikanska drönarattacker framfördes av USA:s justitiekansler Eric Holder i ett tal om USA:s användning av dödligt våld från mars år 2012. Uttalandet löd enligt följande:

“Our legal authority is *not limited to the battlefields in Afghanistan* [...]. Over the last three years alone, al Qaeda and its associates have directed several attacks – fortunately, unsuccessful – against us from countries other than Afghanistan [min kursivering].”¹⁶⁴

I sitt tal framhöll Holder att USA är i krig med Al-Qaida och liknande styrkor, en statslös fiende som anfaller USA från andra länder än Afghanistan. Därmed har USA både en skyldighet och en rätt till att skydda sin befolkning mot denna fiende. Holders påstående överensstämmer med Brennans uttalande om att USA inte behöver begränsa sin geografiska omfattning av användningen av våld till endast konflikten i Afghanistan. Däremot påpekar Holder att denna rätt inte innebär att USA har rätt att använda våld närsomhelst eller varsomhelst som USA önskar utan att hänsyn måste tas till bestämmelserna om en stats suveränitet i internationell rätt. Holder anser att användandet av våld på en annan stats territorium kan vara förenligt med internationell rätt om våldet genomförs med en stats samtycke eller om en stat är ovillig eller oförmögen till att vidta åtgärder mot ett hot.¹⁶⁵ Holder anser således att USA befinner sig i krig med en statslös fiende som flyttar sin verksamhet från land till land och att det därför föreligger en gränsöverskridande och transnationell väpnad konflikt. Därmed finns det ett samband mellan Holders uttalande och Brennans första uttalande om att en prövning av självförsvarsrätten inte behöver göras i varje enskilt fall.

Det råder delade uppfattningar om innebörden av en icke-internationell väpnad konflikt. Efter den 11 september ifrågasatte USA kategoriseringen

---

¹⁶⁴ Holder, *Attorney General Eric Holder Speaks at Northwestern University School of Law*, Hämtad 13 november 2014: <http://www.justice.gov/opa/speech/attorney-general-eric-holder-speaks-northwestern-university-school-law>.

¹⁶⁵ Holder, *Attorney General Eric Holder Speaks at Northwestern University School of Law*, Hämtad 13 november 2014: <http://www.justice.gov/opa/speech/attorney-general-eric-holder-speaks-northwestern-university-school-law>.

av väpnade konflikter med påståendet om att USA:s ”war on terrorism” utgör en ny typ av transnationell väpnad konflikt med Al-Qaida, således en gränsöverskridande väpnad konflikt. Denna tredje typ av väpnad konflikt är beskriven som en ”international conflict where one of the parties is not a Nation State”. Enligt USA regleras denna väpnade konflikt inte av internationell sedvanerätt eller av MR. Enligt Melzer regleras USA:s ”war on terrorism” av militär nödvändighet och säkerhet. Därför anser Melzer att USA:s beskrivning är otillräcklig till att kvalificera som en väpnad konflikt enligt internationell rätt och måste därför förkastas.¹⁶⁶

Klamberg har påstått att en väpnad konflikt inte kan täcka hela världen utan att en konflikt måste vara geografiskt avgränsad till en eller flera stater.¹⁶⁷ Klamberg anser även att USA har utvidgat den geografiska utbredningen av konflikten med Al-Qaida.¹⁶⁸ O’Connell har även hävdad att en väpnad konflikt måste vara hänvisad till ett visst territorium och att globala väpnade konflikter med terroristorganisationer inte kan föreligga utan ett begränsat och identifierbart specifikt territorium. Enligt denna uppfattning kan det således inte föreligga en gränsöverskridande väpnad konflikt eftersom USA:s påstående inte är bundet till ett specifikt territorium.¹⁶⁹ Andra författare har även ifrågasatt om USA verkligen deltar i en väpnad konflikt med alla de grupper som USA attackerar. Detta beror på bristen på centralisering och organisation inom vissa icke-statliga grupper och förekomsten av endast enstaka och avskilda attacker av vissa grupper.¹⁷⁰

Enligt USA kan denna gränsöverskridande väpnad konflikt utan några territoriella begränsningar legitimera användningen av våld närsomhelst och varsomhelst i världen. Som har påpekats tidigare består förekomsten av en väpnad konflikt av objektiva och inte av subjektiva kriterier. För att dessa påståenden ska ha en juridisk legitimitet måste det först bedömas om USA befinner sig i en väpnad konflikt med Al-Qaida. Pågår det en väpnad konflikt i Pakistan som kan härledas till den icke-internationella väpnade konflikten i Afghanistan? Har konflikten i Afghanistan spridit sig över gränsen till Pakistan och till gränsområdet i FATA? Pågår det en väpnad konflikt i hela Pakistan eller endast i FATA? Som har beskrivits tidigare kan väpnade konflikter sprida sig över länders gränser. På så sätt kan USA rent

---

¹⁶⁶ Melzer, *Targeted Killing in International Law*, s. 262-269.

¹⁶⁷ Tracz, Katarina, *Drönarkriget - ett krig som alla andra?*, Frivärld, Stockholm Free World Forum, 2013, s. 6.

¹⁶⁸ Klamberg, *Utomrättslig avrättning eller legitim krigföring? Obama kan tvingas ompröva USA:s drönarstrategi*, s. 49-51.

¹⁶⁹ Odle, *Targeted Killings in Yemen and Somalia: Can the United States Target Low-Level Terrorists?*, s. 645.

¹⁷⁰ International Human Rights and Conflict Resolution Clinic, *Living Under Drones Death, Injury and Trauma to Civilians From US Drone Practices in Pakistan*, s. 111.

teoretiskt kunna befinna sig i en väpnad konflikt om konflikten i Afghanistan har spridit sig över gränsen till Pakistan. Om detta är riktigt har den väpnade konflikten i Pakistan en icke-internationell karaktär eftersom Al-Qaida utgör en icke-statlig aktör.

Enligt författarna Lubell och Nathan Derejko har den ständigt ökade användningen av drönare i kriget mot terrorismen lett till en framväxt av begreppet ”*global battlefield*” som innebär att hela planeten är föremål för krigets lagar och dess konsekvenser. Som ett exempel angav författarna drönarattacker som genomfördes utanför ”*the 'active' battlefields of Afghanistan*” och in på andra staters territorium såsom Pakistan, Jemen och Somalia. Lubell och Derejko påpekar även att det i kriget mot terrorismen ibland är tveksamt om individerna som blir föremål för en attack är del av samma terroristorganisationer som USA försöker bekämpa i Afghanistan.¹⁷¹

Som har framförts tidigare anser Lubell att en väpnad konflikt kan sprida sig över länders gränser vilket är tydligt i Pakistans fall med gränsområdet i FATA. Enligt Lubell och Derejko kan det i en ”*so-called 'spill-over' conflict*” inte antas att IHL tillämpas i hela grannstaten. Författarna framför att om icke-internationella väpnade konflikter är begränsade till vissa avgränsade områden borde reglerna i IHL även vara det. Detta kan jämföras med Pakistan där USA:s drönarattacker är tydligt avgränsade till FATA. Enligt författarna avgörs förekomsten av en väpnad konflikt från fall till fall och beroende på de involverade parterna.¹⁷² För att IHL ska tillämpas krävs det som sagt att en väpnad konflikt föreligger, att åtgärderna som vidtas är mellan parterna till konflikten och att en viss grad av intensitet och organisation uppnås.

Följaktligen måste det föreligga en väpnad konflikt mellan en stat som genomför drönarattacker och en militant grupp som blir föremål för attacker. Kritiken som har framförts mot USA:s ”*war on terror*” är att USA attackerar grupper som inte är part till någon av konflikterna som USA är part till. Avsaknaden av en väpnad konflikt är enligt Lubell och Derejko som allra tydligast i det globala kriget mot terrorismen och kriget mot Al-Qaida. Enligt Lubell och Derejko uppfyller drönarattacker i Pakistan, riktade mot grupper som är delaktiga i kriget i Afghanistan, långt ifrån alltid detta krav. Även om det föreligger en väpnad konflikt krävs det att de som attackerar är part till nämnda konflikt. Det har framkommit att drönarattacker i Pakistan har riktats mot en bred variation av grupper som

---

¹⁷¹ Lubell & Derejko, *A Global Battlefield? Drones and the Geographical Scope of Armed Conflict*, s. 67-71.

¹⁷² Lubell, *Extraterritorial Use of Force Against Non-State Actors*, s. 255.

inte alltid har haft ett samband med konflikten i Afghanistan.¹⁷³ Det har framförts att många terroristorganisationer och länder som numera blir attackerade av USA inte har någon koppling eller bär något ansvar för terroristattentaten den 11 september. Om det inte finns bevis för att en terroristgrupp har kopplingar till Al-Qaida och till den 11 september kan inte drönarattacker mot dessa grupper legitimeras utifrån ståndpunkten om ett globalt krig mot terrorismen.¹⁷⁴

Alston framhåller att fokus är på den transnationella naturen av terroristorganisationers hot. Alston framhåller att Al-Qaida har bedrivit verksamheter i olika delar av världen och genomfört terroristattentat i länder som Saudiarabien, Tyskland och Storbritannien. Men av alla dessa stater är Pakistan den stat som anser sig vara delaktig i en väpnad konflikt med Al-Qaida och liknande styrkor på sitt eget territorium. Enligt Alston är det däremot ifrågasatt om dessa attacker har uppnått kriteriet om varaktighet och intensitet för att utgöra en väpnad konflikt. Fastän det är riktigt att icke-internationella väpnade konflikter kan sprida sig över staters gränser är det enligt Alston bara en av flera faktorer som måste vara uppfyllda för att det ska föreligga en väpnad konflikt.¹⁷⁵

Den tidigare chefsjuristen på försvarsdepartementet i USA, Jeh Johnson, delar samma uppfattningar som Brennan och Holder i ett tal från februari år 2012 om avancerade vapen. I sitt tal framförde Johnson att det inte finns något som begränsar USA:s användning av våld till endast den pågående konflikten i Afghanistan. Johnson legitimerar detta påstående genom hänvisning till antagandet av AUMF som enligt Johnson inte stadgar en geografisk begränsning för användningen av våld. Genom att hänvisa drönarattacker till åberopandet av AUMF blir det således lagligt att genomföra målinriktat dödande. Detta utsträcker även omfattningen av de individer som kan antas bli föremål för dessa attacker.¹⁷⁶ Men i motsats till vad som har beskrivits tidigare om en gränsöverskridande väpnad konflikt hävdar Johnson att det inte ska uppfattas som att USA befinner sig i en ”*global war on terror*”. Enligt Johnson är USA:s användning av våld begränsad till en mindre del än hela världen. Johnson hänvisar detta påstående till bestämmelserna om en stats suveränitet och krigets lagar som

---

¹⁷³ Lubell & Derejko, *A Global Battlefield? Drones and the Geographical Scope of Armed Conflict*, s. 78-87.

¹⁷⁴ Finkelstein, Ohlin & Altman, *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*, s. 245-249.

¹⁷⁵ Alston, *Study on Targeted Killings*, paragraf 54.

¹⁷⁶ Larson & Malamud, *The United States, Pakistan, the Law of War and the Legality of the Drone Attacks*, s. 14-15.

uppställer begränsningar till vad en stat kan göra på en annan stats territorium.¹⁷⁷

Följaktligen ger Holders uttalande uttryck för ståndpunkten att USA:s ”*war on terrorism*” utgör en transnationell väpnad konflikt som sträcker sig över staters territorium. Utifrån Holders uttalande är det således legitimt att använda beväpnade drönare i Pakistan eftersom Al-Qaida är en statslös fiende som förflyttar sin organisation från land till land. För uppfyllandet av gällande folkrättsliga bestämmelser krävs det enligt Klamberg att en väpnad konflikt är geografiskt avgränsad för att militärt våld ska kunna användas. Av Holders påstående kan slutsatsen dras att det i likhet med vad Klamberg, O’Connell och Melzer påstår inte går att påstå att en gränsöverskridande väpnad konflikt föreligger som saknar territoriella gränser.

Den amerikanska uppfattningen är således att USA kan använda militärt våld även i stater som befinner sig utanför ”*the battlefields*” eftersom USA deltar i en transnationell väpnad konflikt med Al-Qaida och liknande styrkor. Enligt USA är konflikten med Al-Qaida och liknande styrkor inte geografiskt begränsad till tid och plats. Dessa uttalanden passar in på konflikten i Pakistan som inte är en traditionell och tydlig väpnad konflikt liksom konflikterna i Irak och Afghanistan. Följaktligen utgör USA:s påstående om en tredje typ av väpnad konflikt och ett globalt krig mot terrorismen en utvidgning av internationell rätt. En väpnad konflikt måste vara territoriellt avgränsad och en sådan bedömning görs på objektiva och inte på subjektiva kriterier. En väpnad konflikt måste även uppfylla övriga kriterier om intensitet, varaktighet och organisation bland de involverade parterna. Det är tveksamt om det råder en väpnad konflikt mellan USA och Pakistan eller om den icke-internationella väpnade konflikten i Afghanistan har spridit sig över gränsen till FATA, Pakistan. Vad som är säkert är att det pågår en icke-internationell väpnad konflikt i Afghanistan och en intern konflikt i Pakistan.

---

¹⁷⁷ Johnson, Jeh Charles, *Jeh Johnson’s Speech on “National Security Law, Lawyers and Lawyering in the Obama Administration”*, 22 februari 2012, Hämtad 13 november 2014: <http://www.cfr.org/defense-and-security/jeh-johnsons-speech-national-security-law-lawyers-lawyering-obama-administration/p27448>.

5 Avslutning

Denna uppsats har undersökt USA:s drönanprogram i Pakistan och dess förenlighet med internationell rätt. Denna problematik har gett upphov till ett flertal rättsliga frågor om bland annat vilken typ av väpnad konflikt som föreligger, hur Pakistans delade samtycke ska tolkas och om självförsvarsrättens innebörd enligt artikel 51 FN-stadgan. I detta avslutande avsnitt ska uppsatsskrivarens slutsatser och egna kommentarer av uppsatsens frågeställningar presenteras.

5.1 Slutsatser

USA började bedriva drönanattacker i Pakistan under Bushs presidentperiod och attackerna ökade när Obama tillträdde som USA:s president. USA:s drönanattacker i Pakistan började genomföras år 2004 för att assistera den pakistanska regeringen med deras egna interna konflikt med terroristorganisationer i FATA. En kritik som har riktats mot USA:s drönanprogram är att USA inte deltar i en väpnad konflikt i Pakistan och mot de grupper som var delaktiga i den 11 september. En annan kritik som har framförts är att USA:s gränsöverskridande väpnad konflikt saknar territoriella begränsningar. För att avgöra vilken slags väpnad konflikt som föreligger hävdar vissa författare att den icke-internationella väpnade konflikten i Afghanistan har spridit sig över gränsen till FATA, Pakistan. Den amerikanska uppfattningen är däremot att det råder ett ”*global war on terror*” som saknar geografiska begränsningar och som har en större geografisk utbredning än till konflikten i Afghanistan. USA har hänvisat sitt krig mot terrorismen och strategin för målinriktat dödande till bestämmelserna för IHL. Detta har gjorts för att undvika det höga krav som krävs för användningen av dödligt våld enligt MR där dödligt våld bara kan användas som en sista utväg.

Som har påpekats i denna uppsats hävdar vissa författare att en väpnad konflikt måste vara avgränsad till ett specifikt territorium och att en väpnad konflikt därmed inte kan vara gränslös. Därför bör frågan ställas om den icke-internationella väpnade konflikten i Afghanistan har spridit sig över gränsen till FATA, Pakistan? Eller råder det ett globalt krig mot terrorismen utan territoriella begränsningar till ett visst territorium? Vissa författare hävdar att det kan föreligga en väpnad konflikt i FATA som har spridit sig över gränsen från Afghanistan. Att USA påstår att ett globalt krig föreligger görs därför för att utvidga omfattningen av militärt våld för att kunna döda

misstänkta terrorister på andra staters territorium. Detta förespråkas framförallt i ”svaga” stater som Pakistan, eller ”*failed or failing states*”, som redan befinner sig i en intern konflikt och som inte alltid har möjlighet till att kontrollera alla delar av sitt territorium. Därför utgör USA:s påstående om ett transnationellt och globalt krig mot terrorismen en utvidgning av gällande rätt när en traditionell och avgränsad väpnad konflikt likt konflikterna i Afghanistan och Irak inte föreligger i Pakistan. Följaktligen kringgår USA folkrätten för att legitimera användningen av dödligt våld på andra staters territorium där misstänkta terrorister kan antas befinna sig. Slutsatsen av detta resonemang är därför att det säkerligen pågår en icke-internationell väpnad konflikt i Afghanistan och en intern konflikt i Pakistan. Men det är tveksamt om det pågår en väpnad konflikt i Pakistan eller endast i det halvautonoma området i FATA om det kan anses att konflikten i Afghanistan har spridit sig över gränsen till Pakistan.

Förutom att USA hävdar att de deltar i ett globalt krig mot Al-Qaida och liknande styrkor hävdar USA även att de har en laglig rätt till självförsvar på grund av den 11 september. Målinriktat dödande är endast legitimt om det utgör en respons till ett väpnat angrepp av en viss intensitet utfört av en aktör. Så länge Al-Qaida och liknande styrkor utgör ett överhängande hot och ett väpnat angrepp är nära förestående kan målinriktat dödande användas. Det har framkommit att USA har återoppat metoden ”*accumulation of events*” där flera småskaliga attacker räknas som ett enda väpnat angrepp. Denna metod innebär en utsträckning av kravet på omedelbarhet i självförsvarsrätten. Det råder en stor oenighet i dagens rättsläge huruvida Al-Qaidas aktiviteter utgör ett omedelbart överhängande hot mot USA som ger upphov till en laglig rätt till självförsvar. Det kan uppfattas som att självförsvarsrätten förändrades efter den 11 september men att det inte bör uppfattas som att självförsvarsrätten kan återopas när, var och hur en stat vill. Därför är det anmärkningsvärt att USA försöker eliminera vissa hot innan ett verkligt hot kan anses ha inträffat genom bland annat antagandet av AUMF. AUMF legitimerar att våld används även i fall där ett väpnat angrepp inte har inträffat för att förebygga framtida attacker. Frågan som kan ställas är därför om tröskeln har sänkts för användningen av militärt våld och om drönarattacker i Pakistan har gjort det lättare att döda andra människor?

Om det föreligger en väpnad konflikt i Pakistan måste de fundamentala principerna i IHL beaktas. Det kan ifrågasättas om USA:s drönarattacker uppfyller principerna om nödvändighet, distinktion, proportionalitet och försiktighet i IHL. Att utföra ”*signature strikes*” mot ”*armed military-aged males*” uppfattas som att alla män i vapenför ålder betraktas som terrorister även om de inte är det. På vilka lagliga grunder berövas dessa individer

livet? Kan en drönaroperatör på andra sidan av jordklotet särskilja kombattanter från civila efter en bedömning av en individs ”*pattern of life*”? Dessa frågor är en av anledningarna till varför metoden med ”*signature strikes*” är ifrågasatt utifrån principen om distinktion. Denna metod gör det svårt att i alla situationer särskilja mellan kombattanter och civila som direkt deltar i striderna. USA:s drönarattacker har även kritiserats för att ha dödat många oskyldiga civila och därmed kränkt principen om proportionalitet. Om många civila mister livet för dödandet av en misstänkt kombattant kan det bedömas som att USA:s drönarattacker strider mot proportionalitetsprincipen. Av detta resonemang kan slutsatsen dras att USA:s drönarattacker och främst metoden med ”*signature strikes*” inte är så ”kirurgiskt” precisa och effektiva att attackerna uppfyller principerna i IHL.

Ett undantag till artikel 2(4) FN-stadgan som legitimerar användningen av våld är om en stat ger sitt samtycke. Om en stat samtycker till användningen av våld strider det använda våldet således inte mot en stats suveränitet. Pakistan har under vissa perioder samtyckt till USA:s drönarattacker på pakistanskt territorium och även tillåtit amerikanska militärbaser på sitt territorium. Pakistan har offentligt fördömt amerikanska drönarattacker men godkänt drönarattacker bakom stängda dörrar. Därför har USA inte alltid haft den pakistanska regeringens samtycke till genomförandet av drönarattacker i FATA. Efter Usama bin Ladens död år 2011 har Pakistan ifrågasatt och klandrat USA:s drönarattacker för att vara olagliga, kontraproduktiva och i strid mot landets suveränitet. Har USA:s drönarattacker varit i strid mot Pakistans suveränitet efter tidpunkten för Usama bin Ladens död år 2011? Följaktligen kan slutsatsen dras att det efter år 2011 uppfattas som att Pakistan inte längre samtycker till amerikanska drönarattacker i FATA och att attackerna således kränker landets suveränitet.

En annan amerikansk uppfattning är att ett tredje undantag till det allmänna våldsförbudet i artikel 2(4) FN-stadgan föreligger. Som har framförts tidigare är den amerikanska uppfattningen att drönarattacker kan genomföras mot en stat om det kan konstateras att staten är ovillig eller oförmögen till att vidta åtgärder mot terrorister som verkar på statens territorium. Detta är ett ytterligare rättfärdigande från USA för att legitimera användningen av dödligt våld på en annan stats territorium. Detta är även ett ytterligare rättfärdigande för att legitimera strategin med målinriktat dödande mot misstänkta terrorister i Pakistan. Detta påstående passar in på Pakistan som inte alltid har haft möjlighet till att kontrollera alla delar av sitt territorium och framförallt det svåråtkomliga området i FATA där misstänkta terrorister befinner sig. Det är av denna anledning som USA påstår att användningen av beväpnade drönare är ett effektivt och välanpassat vapen till situationen i Pakistan, att drönare underlättar

åtkomsten till avlägsna områden och skyddar mot amerikanska liv. Av detta resonemang kan slutsatsen dras att det bör ifrågasättas om en stats ovillighet eller oförmögenhet är ett accepterat undantag till artikel 2(4) FN-stadgan. Därför bör USA:s påstående om en stats ovillighet eller oförmögenhet inte legitimera användningen av dödligt våld med beväpnade drönare enligt internationell rätt.

Avslutningsvis är svaret på uppsatsens första frågeställning att USA har rättfärdigat sitt drönarkrig i Pakistan utifrån rätten till självförsvar som en respons till ett väpnat angrepp från Al-Qaida enligt artikel 51 FN-stadgan och deltagandet i en väpnad konflikt med Al-Qaida, Talibanrörelsen och liknande styrkor. Svaret på uppsatsens andra frågeställning är dels att det inte är godtagbart att utvidga självförsvarsrätten till en rätt som saknar en territoriell bundenhet och begränsning till tid och plats, dels att det är tveksamt om det överhuvudtaget råder en väpnad konflikt i Pakistan. Därför är svaret på uppsatsens frågeställningar att det kan ifrågasättas huruvida USA:s drönarattacker i Pakistan överensstämmer med internationell rätt. Följaktligen utgör USA:s olika rättfärdiganden för drönarkriget i Pakistan en utvidgning av gällande rätt. Med USA:s användning av beväpnade drönare utanför en traditionell, tydlig och avgränsad väpnad konflikt i Pakistan sker även en utmaning av gällande rätt. Därmed är uppsatsskrivarens slutsats att USA:s drönarattacker i det globala kriget mot terrorismen i Pakistan inte är förenligt med gällande folkrättsliga bestämmelser och att USA:s drönarattacker således utgör ett kringgående av internationell rätt.

Käll- och litteraturförteckning

Källor

Tryckta källor

Authorization for Use of Military Force (AUMF), Public Law 107-40, 115 Stat. 224, 18 september 2001

FN:s säkerhetsråd resolution 1368, *Threats to International Peace and Security Caused by Terrorist Acts*, (S/RES/1368), 12 september 2001

Förenta Nationernas stadga, undertecknad den 26 juni 1945 i San Francisco, trädde i kraft den 24 oktober 1945

Genèvekonventionerna av den 12 augusti 1949 I, II, III & IV

International Covenant on Civil and Political Rights, antagen av FN:s generalförsamling 19 december 1966

Tilläggsprotokoll till Genèvekonventionerna den 12 augusti 1949 rörande skydd för offren i internationella väpnade konflikter (Protokoll I)

Litteratur

Ahmad, Shakeel, *A Legal Assessment of the US Drone Strikes in Pakistan*, International Criminal Law Review, Vol. 13 Issue 4, 2013

Alston, Philip, *Study on Targeted Killings*, Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, A/HRC/14/24/Add.6, 2010

Benjamin, Medea, *Drone Warfare: Killing By Remote Control*, New York, 2013

Boothby, William H., *The Law of Targeting*, upplaga 1, Oxford University Press, Oxford, 2012

Bring, Ove, *Drönaren och folkrätten*, Advokaten, Nr. 5 Årgång 79, 2013

Casey-Maslen, Stuart, *Pandora's Box? Drone Strikes Under Jus Ad Bellum, Jus In Bello, and International Human Rights Law*, International Review of the Red Cross, Vol. 94 No. 886, 2012

Deeks, Ashley S., "Unwilling or Unable": *Toward a Normative Framework for Extraterritorial Self-Defense*, Virginia Journal of International Law, Vol. 52 No. 3, 2012

Dinstein, Yoram, *War, Aggression and Self-Defence*, upplaga 5, Cambridge University Press, Cambridge, 2012

Farley, Benjamin R., *Targeting Anwar Al-Aulaqi: A Case Study in U.S. Drone Strikes and Targeted Killing*, American University National Security Law Brief, Vol. 2 Issue 1 Article 3, 2012

Finkelstein, Claire Oakes, Ohlin, Jens David & Altman, Andrew, *Targeted Killings: Law and Morality in an Asymmetrical World*, Oxford University Press, Oxford, 2012

Geneva Academy & UNIDIR, *Experts Meeting on Armed Drones and Robots Under International Law*, Summary of discussions, Divonne, France 3-5 December 2013

Gray, Christine, *International Law and the Use of Force*, upplaga 3, Oxford University Press, Oxford, 2008

Guiora, Amos N., *Legitimate Target: a Criteria-Based Approach to Targeted Killing*, Oxford University Press, New York, 2013

Guiora, Amos N., *Targeted Killing as Active Self-Defense*, Case Western Research Journal International Law, Vol. 36, 2004

Harwood, Major John C., *Knock, Knock; Who's There? Announcing Targeted Killing Procedures and the Law of Armed Conflict*, Syracuse Journal of International Law & Commerce, 2012

Heller, Kevin Jon, 'One Hell of a Killing Machine' *Signature Strikes and International Law*, Journal of International Criminal Justice, Vol. 11 No. 1, 2013

Henderson, Ian, *International Law Concerning the Status and Marking of Remotely Piloted Aircraft*, Denver Journal of International Law and Policy, Vol. 39 No. 4, 2011

Heyns, Christof, *Follow-up to country recommendations – United States of America*, Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions, A/HRC/20/22/Add.3, 2012

International Human Rights and Conflict Resolution Clinic, *Living Under Drones Death, Injury and Trauma to Civilians From US Drone Practices in Pakistan*, Stanford Law School and Global Justice Clinic, NYU School of Law, 2012

Klamberg, Mark, *Utomrättslig avrättning eller legitim krigföring? Obama kan tvingas ompröva USA:s drönarstrategi*, Internationella Studier, Nr. 4, 2012

Knutson, Tom, *Obemannade flygfarkoster väcker svåra frågor*, Advokaten, Nr. 5 Årgång 79, 2013

Larson, Kurt & Malamud, Zachary, *The United States, Pakistan, the Law of War and the Legality of the Drone Attacks*, Journal of International Business and Law, Vol. 10 Issue 1 Article 1, 2011

Lubell, Noam & Derejko, Nathan, *A Global Battlefield? Drones and the Geographical Scope of Armed Conflict*, Journal of International Criminal Justice, 2013

Lubell, Noam, *Extraterritorial Use of Force Against Non-State Actors*, Oxford University Press, Oxford, 2010

Melzer, Nils, *Targeted Killing in International Law*, Oxford University Press, Oxford, 2008

O'Connell, Mary Ellen, *Unlawful Killing with Combat Drones A Case Study of Pakistan, 2004-2009*, Notre Dame Law School, Legal Studies Research Paper No. 09-43, 2010

Odle, John, *Targeted Killings in Yemen and Somalia: Can the United States Target Low-Level Terrorists?*, Emory University School of Law, Emory International Law Review, 2013

Paust, Jordan J., *Self-Defense Targetings of Non-State Actors and Permissibility of U.S. Use of Drones in Pakistan*, Journal of Transnational Law & Policy, Vol. 19 No. 2, 2009

Plaw, Avery & Fricker, Matthew S., *Tracking the Predators: Evaluating the US Drone Campaign in Pakistan*, International Studies Perspective, Vol. 13 Issue 4, 2012

Singer, P. W., *Wired for War: the Robotics Revolution and Conflict in the Twenty-First Century*, Penguin Press, New York, 2009

Solis, Gary D., *The Law of Armed Conflict: International Humanitarian Law in War*, Cambridge University Press, Cambridge, 2010

Sterio, Milena, *The United States' Use of Drones in the War on Terror: the (II) Legality of Targeted Killings Under International Law*, Cleveland-Marshall Legal Studies Paper No. 12-246, Case Western Reserve Journal of International Law, 2012

Tracz, Katarina, *Drönarkriget - ett krig som alla andra?*, Frivärld, Stockholm Free World Forum, 2013

Vogel, Ryan J., *Drone Warfare and the Law of Armed Conflict*, Denver Journal of International Law and Policy, Vol. 39 No. 1, 2011

Elektroniska källor

Becker, Jo & Shane, Scott, *Secret 'Kill List' Proves a Test of Obama's Principles and Will*, The New York Times, 29 maj 2012, Hämtad 12 december 2014: http://www.nytimes.com/2012/05/29/world/obamas-leadership-in-war-on-al-qaeda.html?pagewanted=all&_r=2&

Bergen, Peter & Tiedemann, Katherine, *Washington's Phantom War: The Effects of the U.S. Drone Program in Pakistan*, Foreign Affairs, juli/augusti 2011, Hämtad 11 december 2014: <http://www.foreignaffairs.com/articles/67939/peter-bergen-and-katherine-tiedemann/washingtons-phantom-war>

Bowcott, Owen, *Drone Strikes Threaten 50 Years of International Law, Says UN Rapporteur, US Policy of Using Drone Strikes to Carry Out Targeted Killings 'May Encourage Other States to Flout International Law'*, The Guardian, 21 juni 2012, Hämtad: 19 november 2014: <http://www.theguardian.com/world/2012/jun/21/drone-strikes-international-law-un>

Brennan, John O., *Remarks of John O. Brennan, "Strengthening our*

Security by Adhering to our Values and Laws”, The White House, 16 september 2011, Hämtad 6 november 2014:

<http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/09/16/remarks-john-o-brennan-strengthening-our-security-adhering-our-values-an>

Brennan, John O., *Remarks of John O. Brennan, The Ethics and Efficacy of the President's Counterterrorism Strategy*, Lawfare, 30 april 2012, Hämtad 12 november 2014: <http://www.lawfareblog.com/2012/04/brennanspeech/>

Coll, Steve, *The Unblinking Stare, The Drone War in Pakistan*, The New Yorker, 24 november 2014, Hämtad 24 november 2014:

<http://www.newyorker.com/magazine/2014/11/24/unblinking-stare>

Drogin, Bob, *'The Way of the Knife' Exposes America's Shadow Wars*, Los Angeles Times, 3 maj 2013, Hämtad 3 December 2014:

<http://articles.latimes.com/2013/may/03/entertainment/la-ca-jc-mark-mazzetti-20130505>

Holder, Eric, *Attorney General Eric Holder Speaks at Northwestern University School of Law*, The United States Department of Justice, 5 mars 2012, Hämtad 13 november 2014:

<http://www.justice.gov/opa/speech/attorney-general-eric-holder-speaks-northwestern-university-school-law>

Johnson, Jeh Charles, *Jeh Johnson's Speech on "National Security Law, Lawyers and Lawyering in the Obama Administration"*, Council on Foreign Relations, 22 februari 2012, Hämtad 13 november 2014:

<http://www.cfr.org/defense-and-security/jeh-johnsons-speech-national-security-law-lawyers-lawyering-obama-administration/p27448>

Koh, Harold Hongju, *The Obama Administration and International Law*, Annual Meeting of the American Society of International Law, U.S. Department of State, 25 mars 2010, Hämtad 30 oktober 2014:

<http://www.state.gov/s/l/releases/remarks/139119.htm>

Lister, Tim, *WikiLeaks: Pakistan Quietly Approved Drone Attacks, U.S. Special Units*, CNN, 2 december 2010, Hämtad 11 november 2014:

<http://edition.cnn.com/2010/US/12/01/wikileaks.pakistan.drones/index.html?s=PM:US>

Masters, Jonathan, *Targeted Killings*, 2013, Council on Foreign Relations, 23 maj 2013, Hämtad 11 december 2014:

<http://www.cfr.org/counterterrorism/targeted-killings/p9627>

Mayer, Jane, *The Predator War. What Are the Risks of the C.I.A.'s Covert Drone Program?*, The New Yorker, 26 oktober 2009, Hämtad 4 november 2014: <http://www.newyorker.com/magazine/2009/10/26/the-predator-war>

Milanovic, Marko, *Drones and Targeted Killings: Can Self-Defense Preclude Their Wrongfulness?*, EJIL: Talk! Blogginlägg från the European Journal of International Law, 10 januari 2010, Hämtad 22 december 2014: <http://www.ejiltalk.org/drones-and-targeted-killings-can-self-defense-preclude-their-wrongfulness/>

New America International Security Program, *Drone Wars Pakistan: Analysis*, Hämtad 2 december 2014: <http://securitydata.newamerica.net/drones/pakistan/analysis>

Reaching Critical Will, *Drones*, Women's International League for Peace and Freedom, Hämtad 3 november 2014: <http://www.reachingcriticalwill.org/resources/fact-sheets/critical-issues/6737-drones>

Schone, Mark & Lila, Muhammad, *Brennan Defends Drone Strikes as Pakistan and Protestor Object*, ABC News, 30 april 2012, Hämtad 19 november 2014: <http://abcnews.go.com/Blotter/brennan-defends-drone-strikes-pakistan-protestor-object/story?id=16244896>

The Bureau of Investigative Journalism, *Naming the Dead*, Hämtad 6 December 2014: <http://www.thebureauinvestigates.com/namingthedead/?lang=en>

The White House Washington, *Remarks by the President at the National Defense University*, Fort McNair, Washington D.C., 23 maj 2013, Hämtad 29 december 2014: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2013/05/23/remarks-president-national-defense-university>

The White House Washington, *The National Security Strategy of the United States of America*, 17 september 2002, Hämtad 11 november 2014: <http://www.state.gov/documents/organization/63562.pdf>

Rättsfallsförteckning

Advisory Opinion on *The Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons*, ICJ, 8 juli 1996

Case Concerning *The Prosecutor v. Dusko Tadic, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction*, No. IT-94-A, ICTY, 2 oktober 1995

Case Concerning *The Military and Paramilitary Activities In and Against Nicaragua, (Nicaragua v. United States of America)*, ICJ, 27 juni 1986

Supreme Court of the United States, *Hamdan v. Rumsfeld, Secretary of Defense, et al.*, No. 05-184, 29 juni 2006